

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра політичних теорій

Серія: Навчально-методичні посібники

Л. І. КОРМИЧ
Т. М. КРАСНОПОЛЬСЬКА

**СПЕЦИФІКА ПОЛІТИЧНОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В СВІТЛІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ**

Навчально-методичний посібник

*Для здобувачів третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти*

Одеса
Фенікс
2021

Автори:

Кормич Л. І. – доктор історичних наук, професор, завідувача кафедрою політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія»;

Краснопольська Т. М. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія».

**Рекомендовано Навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»**

Рецензенти:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, зав.кафедрою політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського.

Сіленко А. О. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри українознавства та соціальних наук, помічник ректора Одеського державного екологічного університету.

Кормич Л. І., Краснопольська Т. М.

Специфіка політичного розвитку України в світлі євроінтеграційних процесів : навчально-методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти / Л. І. Кормич, Т. М. Краснопольська. Одеса : Фенікс, 2021. 98 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»).

Навчально-методичний посібник призначений для надання методичної підтримки здобувачам вищої освіти, які вивчають дисципліну «Специфіка політичного розвитку України в світлі євроінтеграційних процесів».

У навчально-методичному посібнику викладено зміст навчальної дисципліни за темами лекцій та практичних занять, практичні завдання з курсу, перелік тем для самостійної роботи, питання для перевірки знань з навчальної дисципліни, перелік тем рефератів та список рекомендованої літератури.

Навчально-методичний посібник підготовлено відповідно до освітньо-наукової програми вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» та рекомендовано використовувати у навчальній роботі при підготовці фахівців за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти.

© Кормич Л.І.,
Краснопольська Т.М., 2021
© Оформлення ПП «Фенікс», 2021

I. ВСТУП

Навчальна дисципліна «Специфіка політичного розвитку України в світлі євроінтеграційних процесів» призначена для здобувачів вищої освіти, що навчаються за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти.

Сучасний етап політичного розвитку України пов'язаний з демократизацією та євроінтеграційними устремліннями держави та суспільства. Зміни проходять за основними векторами внутрішньої (соціальної, економічної, культурної політики, політики в сфері освіти та науки, охорони здоров'я тощо) та зовнішньої політики. Все більшої ваги набувають питання національної безпеки України в рамках міжнародної та регіональної систем безпеки.

Мета навчальної дисципліни – сформувати розуміння сучасних тенденцій політичного розвитку України завдяки аналізу внутрішньої та зовнішньої політики в контексті євроінтеграції.

Успішне вивчення дисципліни «Специфіка політичного розвитку України в світлі євроінтеграційних процесів» забезпечить досягнення наступних програмних результатів навчання:

- пояснювати та аналізувати чинники та особливості протікання процесу демократизації в Україні в світлі євроінтеграції;
- аналізувати закономірності та тенденції світового політичного процесу;
- встановити характерні риси політичної системи України та шляхи подальших перетворень в системі державного управління;
- визначити роль інститутів громадянського суспільства та аналізувати соціальне партнерство як модель їх взаємодії з інститутами держави;
- ідентифікувати та описувати особливості реалізації соціальної політики України, прогнозувати перспективи її подальшої реалізації;
- визначати та аналізувати сучасні тенденції економічного розвитку України;
- виявити проблеми та конфлікти в процесі реалізації національно-культурної політики та пропонувати шляхи їх вирішення;
- аналізувати науку та освіту як складові стійкого розвитку України в світлі євроінтеграції;
- ідентифікувати основні напрями зовнішньополітичного курсу України та проблеми їх реалізації;
- з'ясувати глобальні проблеми сучасної світової політики та місце в них України;

– з'ясувати сутність глобальної безпеки та її співвідношення з регіональною та національною безпекою в Україні.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин / 6 кредитів ECTS.

Підсумковою формою контролю є екзамен.

II. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Специфіка політичного розвитку України в світлі євроінтеграційних процесів» є однією зі складових програми підготовки доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

Успішне вивчення курсу «Специфіка політичного розвитку України в світлі євроінтеграційних процесів» передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти лекційного матеріалу, його закріплення та поглиблення на практичних заняттях, самостійне вивчення нормативної, навчальної та основної і додаткової наукової літератури.

Основним видом навчальних занять є лекції, призначені для засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекція – це аудиторне заняття, що проводять провідні викладачі – лектори (професори та доценти) навчального закладу, а також провідні вчені або спеціалісти, запрошені для читання лекцій, що містять основні положення навчальної дисципліни, їх теоретичні проблеми, в тому числі новітні наукові досягнення. Тематику курсу лекцій наведено у тематичному плані навчальної дисципліни.

Основними завданнями, що визначають напрямок лекційних занять, є: характеристика структури теми; розкриття змісту категоріального апарату теми; висвітлення зв'язку теорії з практикою.

Лекція є теоретичною основою практичних занять, подальшого самостійного вивчення здобувачами вищої освіти курсу.

Самостійну роботу здобувача вищої освіти над лекцією умовно поділяють на три основні етапи:

1) підготовка до лекції, що відбувається заздалегідь і передбачає ознайомлення з рекомендованою навчальною літературою за конкретною темою, що її викладатимуть на лекції;

2) сприйняття і конспектування лекції, що полягає в засвоєнні усного матеріалу і його коротких записах (конспектуванні). При конспектуванні необхідно в результаті «переробки» інформації виділити основну думку лектора і стисло її викласти. Лекція не підлягає дослівному запису, за винятком формулювань, визначень, імен, найменувань політико-правових актів та літератури, хронологічних і статистичних даних, підсумкових висновків за темою;

3) подальша робота над лекцією, що передбачає додаткове доопрацювання конспекту на основі самостійного вивчення рекомендованої нормативної, навчальної та наукової літератури.

Практичні заняття, які проводять з академічною групою, є логічним продовженням лекційного курсу. На них поглиблюють, закріплюють та деталізуються знання, отримані під час лекції і в результаті самостійної роботи.

Практичні заняття спрямовані на підвищення теоретичного рівня знань особливостей політичного розвитку України в світлі євроінтеграційних процесів, більш поглиблене вивчення складних або дискусійних питань відповідної теми, на поточний контроль засвоєння знань, умінь, навичок здобувачів вищої освіти.

Практичному заняттю має передувати підготовка здобувача вищої освіти за завчасно визначеним планом. Для цього необхідно:

- вивчити і доповнити конспект лекції з даної теми;
- вивчити рекомендовані політико-правові акти, навчальну та наукову літературу;
- скласти конспект або тези відповіді за найбільш складними питаннями заняття;
- вміло використовувати вивчений матеріал при відповідях.

Здобувач вищої освіти на практичному занятті має продемонструвати знання теоретичного матеріалу, здатність використовувати його при вирішенні практичних завдань, уміння ясно та аргументовано висловлювати свої думки в усній та письмовій формі, оперуючи термінологією.

Під час проведення практичних занять викладач використовує такі форми: вільне обговорення питань плану заняття в академічній групі; індивідуальна співбесіда з кожним здобувачем; виконання письмових, в тому числі контрольних, робіт; заслуховування доповідей, рефератів, презентацій з найбільш складних питань і їх подальше колективне обговорення в групі тощо.

Практичні заняття є також одним із видів поточного контролю за успішністю освоєння здобувачами навчального матеріалу. На кожному занятті викладач оцінює ступінь підготовки здобувача з теми. Підсумкові оцінки вносять до журналу обліку успішності.

Метою практичних занять є: навчання застосуванню теоретичних положень у практичній діяльності; вироблення навичок самостійної роботи здобувача; розвиток професійної свідомості та мислення.

Важливими формами навчальних занять є індивідуальні навчальні заняття, консультації.

Індивідуальні навчальні заняття організовують з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття

індивідуальних творчих здібностей. До видів індивідуальних завдань з курсу належать реферати, доповіді, презентації та тестові завдання.

Самостійна робота здобувача є однією з основних форм організації навчання, основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових аудиторних занять час.

Мета самостійної роботи – закріплення, поглиблення й узагальнення знань, здобутих на лекційних та практичних заняттях. У процесі самостійної роботи у здобувачів формуються індивідуальні вміння та навички самостійного засвоєння навчальної та наукової літератури, нормативних джерел, використання сучасних інформаційних засобів і технологій.

Для підвищення ефективності самостійної роботи здобувача доцільно її планування. Планування та організація самостійної роботи мають ґрунтуватися на достовірній інформації згідно з такими позиціями: вид роботи (наприклад, підготовка до лекції, практичних занять); трудомісткість процесу підготовки (з урахуванням індивідуальних здібностей і особистісних якостей здобувача); форми і методи навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення виду самостійної роботи; місце і форма виконання самостійної роботи (наприклад, у бібліотеці, спеціалізованому навчальному кабінеті, комп'ютерному класі, вдома; письмово, усно тощо); форми і способи контролю виконання самостійної роботи здобувача; необхідний і достатній обсяг часу за диференційованими нормативами щодо кожного виду самостійної роботи.

Особливість самостійної роботи полягає в необхідності самостійного, творчого пошуку та аналізу інформації. Це дає змогу розширити обсяг інформації з теми, отримати системне уявлення з конкретного питання.

До видів самостійної роботи віднесена підготовка презентації в рамках теми практичного заняття.

Результати, отримані здобувачами вищої освіти на практичних заняттях, враховують під час проведення підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Формою такого контролю з навчальної дисципліни «Специфіка політичного розвитку України в світлі євроінтеграційних процесів» є екзамен. Результати екзамену оцінюють за чотирибальною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно», з відповідним європейським аналогом.

Результати екзамену вносять до екзаменаційної відомості та залікової книжки здобувача.

Здобувача вважають допущеним до екзамену лише за умови виконання всіх видів робіт, передбачених планом навчальної дисципліни.

Екзамен проводять за білетами, які затверджує кафедра. Кожен екзаменаційний білет з навчальної дисципліни містить, як правило, три питання (або завдання) з різних тем навчальної програми.

Критерії оцінювання знань здобувачів:

Оцінка виставляється за національною чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». При оцінці за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань.

1. Оцінка «5» (відмінно) ставиться в тому разі, коли відповідь здобувача правильна, повна, послідовна, логічна; здобувач впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань.

2. Оцінка «4» (добре) ставиться в тому разі, коли відповідь правильна, послідовна, логічна, але здобувач допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу чи не точно вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань.

3. Оцінка «3» (задовільно) ставиться у тому разі, коли здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли здобувач виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу або здобувач відмовляється відповідати на поставлені питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		Екзамен	залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Задовільно	
64-73	D		
60-63	E	незадовільно	не зараховано
1-59	Fx		
1-34	F		

III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма навчання

№ теми	НАЗВА ТЕМИ	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Теоретико-методологічні засади вивчення курсу. Демократизація суспільного життя в Україні як базова умова євроінтеграції	20	4	4	12
2.	Політична система України та еволюція державного управління	20	6	2	12
3.	Соціальне партнерство як модель відносин держави та громадянського суспільства: вітчизняні реалії	18	2	4	12
4.	Системна реформа соціальної сфери як підґрунтя подальших реформ	18	4	2	12
5.	Сучасні тенденції економічного розвитку та технології реагування	16	2	2	12
6.	Проблеми та конфлікти в процесі реалізації національно-культурної політики	16	2	2	12
7.	Наука і освіта як складові стійкого розвитку України в світлі євроінтеграції	18	4	2	12
8.	Проблемні питання реалізації зовнішньополітичного курсу України та шляхи їх вирішення	18	2	4	12
9.	Україна в умовах глобалізації: глобальні проблеми сучасної світової політики та система регіональної і міжнародної безпеки.	18	2	4	12
10.	Національна безпека України як частина національного інтересу держави. Міжнародно-політичні проблеми національної безпеки України	18	2	4	12
Всього		180	30	30	120
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН					

Заочна форма навчання

№ теми	НАЗВА ТЕМИ	Всього годин	Аудиторні заняття (в год.)		Самостійна робота (в год.)
			Лекції	Практ.	
1.	Теоретико-методологічні засади вивчення курсу. Демократизація суспільного життя в Україні як базова умова євроінтеграції	19	2	1	16
2.	Політична система України та еволюція державного управління	18	-	-	18
3.	Соціальне партнерство як модель відносин держави та громадянського суспільства: вітчизняні реалії	19	2	1	16
4.	Системна реформа соціальної сфери як підґрунтя подальших реформ	18	-	-	18
5.	Сучасні тенденції економічного розвитку та технології реагування	18	-	-	18
6.	Проблеми та конфлікти в процесі реалізації національно-культурної політики	18	-	-	18
7.	Наука і освіта як складові стійкого розвитку України в світлі євроінтеграції	17	-	1	16
8.	Проблемні питання реалізації зовнішньополітичного курсу України та шляхи їх вирішення	19	1	2	16
9.	Україна в умовах глобалізації: глобальні проблеми сучасної світової політики та система регіональної і міжнародної безпеки.	16	-	-	16
10.	Національна безпека України як частина національного інтересу держави. Міжнародно-політичні проблеми національної безпеки України	18	1	1	16
Всього		180	6	6	168
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН					

IV. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Тема 1. Теоретико-методологічні засади вивчення курсу. Демократизація суспільного життя в Україні як базова умова євроінтеграції

Концептуальні основи аналізу закономірностей та особливостей сучасного світового розвитку.

Демократизація українського суспільства як складова процесу європейської інтеграції України.

Механізми формування державної євроінтеграційної політики України.

Механізми реалізації державної політики України у сфері європейської інтеграції.

Напрями вдосконалення механізмів державної євроінтеграційної політики України.

Стратегічною метою розвитку України визначено входження її до європейського простору, а в подальшому й повномасштабна інтеграція до Європейського Союзу.

Сучасна об'єднана Європа – простір, де панує мир, демократія і влада закону. Це також простір процвітання з конкурентоспроможною економікою, міцною валютою, низьким рівнем інфляції і одним із найвищих рівнів життя в світі.

Євроінтеграційна політика України – це діяльність держави (конкретні заходи) щодо реалізації європейської інтеграції, яка повинна складатися з наступних елементів: теоретичні та концептуальні настанови щодо реалізації європейської інтеграції України; нормативно-правова база, що має проєвропейський характер; інституційно-організаційне забезпечення, що орієнтоване на інтеграцію в європейський політичний, економічний, культурний та правовий простір; повноцінне фінансове забезпечення реалізації євроінтеграційної політики; підтримка населенням України вибраного державою європейського курсу тощо.

Основні етапи реалізації євроінтеграційної політики України:

I етап - підготовка до підписання та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;

II етап - імплементація положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;

III етап - інтеграція в європейський політичний, економічний, культурний, правовий простір.

Успішна реалізація євроінтеграційної політики та вирішення завдань на кожному етапі можливе лише тоді, якщо задіяти

політичний, інституційно-організаційний, правовий, економічний, інформаційний механізми, відповідно до критеріїв їх дієвості: доцільності, економічності, ефективності.

Для забезпечення незворотності демократичних процесів Українська держава потребує зміцнення і розвитку її інституціональних та політико-культурних параметрів, набуття всіма політичними інститутами ціннісного змісту.

Тому демократизація, яку проходить Україна, повинна не лише гармонійно поповнюватися економічними змінами, які мають особливо важливе значення в умовах перехідного стану суспільства, але й забезпечуватися відчутними соціально-правовими змінами. Останні передбачають наповнення конституційних положень реальним змістом, розвиток судової влади, реальний захист прав і свобод людини. Орієнтирами тут мають стати:

1) визнання людини найвищою соціальною цінністю, формування основ соціальної, правової, демократичної державності й розвиненого громадянського суспільства; усвідомлення гуманістичної ролі права, значення легітимності та демократичності, моральності та справедливості, гласності влади і управління; поєднання інтересів особи й держави, відповідності високим міжнародним європейським стандартам;

2) підвищення ефективності управління, раціоналізація системи бюрократії; удосконалення політичної і правової систем через конституційні та інші правові та моральні норми; політико-правове забезпечення демократизації суспільного життя, здійснюваних реформ, стабільності й порядку в країні;

3) адекватне усвідомлення призначення і можливостей правового регулювання відповідно до необхідності здійснення ефективної політики перехідного періоду; пошуки мирних шляхів розв'язання різноманітних проблем і конфліктів суспільного розвитку.

Утвердження демократичного ладу в державі передбачає здійснення цілого комплексу заходів у різних сферах суспільного життя, а також переорієнтацію наявних соціально-політичних структур та формування демократичного типу політичної культури як в колі політиків і управлінців, так і серед широкого кола громадян.

Визначальним чинником демократизму є встановлення рівноваги в суспільстві та гармонійних відносин між державою і громадянами.

Успішна реалізація євроінтеграційної політики можлива лише за умов системного використання механізмів реалізації сучасної політики органами державної влади та місцевого самоврядування, що

представляють собою сукупність методів, принципів, засобів, спрямованих реалізовувати управлінські рішення, сприяти вирішенню проблем під час проведення політики у сфері європейської інтеграції, а саме: політичного (формування політики), інституційно-організаційного (забезпечення відповідними інституціями та організація їх ефективного функціонування), економічного (фінансове забезпечення), правового (нормативно-правове забезпечення), інформаційного (інформаційно-аналітичне забезпечення) реалізації євроінтеграційної політики.

Метою функціонування політичного механізму, а саме - органів публічної влади, що координують, регулюють та контролюють відносини у сфері реалізації євроінтеграційної політики, є, перш за все, впровадження концептуальних засад формування політики в сфері європейської інтеграції, забезпечення розробки та послідовної реалізації даної політики, а також за допомогою відповідних прийомів і технологій успішна взаємодія з інститутами громадянського суспільства задля налагодження стабільних відносин, узгодження інтересів щодо реалізації політики європейської інтеграції.

Зміст інституційно-організаційного механізму полягає в забезпеченні наявності управлінської структури, її ефективного функціонування та забезпеченість якісними управлінськими кадрами.

До системи органів державної влади, що відповідальні за євроінтеграційну політику, належать: Президент України (здійснює керівництво стратегією інтеграції України до ЄС); КМУ (забезпечує реалізацію євроінтеграційної стратегії України); МЗС (відповідає за забезпечення політичних відносин з ЄС і координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішньої політики та політики безпеки); Міністерство економіки (здійснює міжвідомчу координацію з питань економічного та соціального співробітництва з ЄС); центральні (у тому числі спеціально створені) органи виконавчої влади в Україні, а також місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Економічний механізм у сфері реалізації євроінтеграційної політики являє собою систему заходів, методів, форм, прийомів, спрямованих на забезпечення фінансової стійкості, збалансованості інтересів суспільства і держави.

Під правовим механізмом ми розуміємо нормативно-правове забезпечення: закони і постанови ВРУ, укази Президента, постанови і розпорядження КМУ, а також методичні рекомендації та інструкції тощо. Основою такого механізму є *Угода про партнерство та співробітництво 1994 р.* та *Угода про асоціацію між Україною та ЄС*

2014 р.

Інформаційний механізм забезпечує прозорість під час проведення євроінтеграційної політики та сприяє функціонуванню спеціалізованого інформаційного простору у даній сфері з метою забезпечення доступу до відповідних інформаційних ресурсів всіх зацікавлених осіб, організації навчання у сфері європейської інтеграції України, формування позитивного іміджу держави тощо.

До основних напрямів удосконалення механізмів реалізації євроінтеграційної політики України можна віднести:

- вироблення принципів взаємовідносин між різними політичними силами з метою налагодження їх ефективної роботи під час реалізації євроінтеграційної політики;

- забезпечення відкритості, прозорості, підзвітності та відповідальності органів влади, а також прогнозованості результатів їх діяльності, що стосується проведення євроінтеграційної політики тощо;

- посилення ролі Національного агентства України з питань європейської інтеграції для оптимізації процесу реалізації євроінтеграційної політики нашої держави;

- визначення реальних потреб у коштах на основі аналізу стану фінансового забезпечення та розробка загальної методології щодо планування таких витрат;

- залучення позабюджетних коштів на заходи з реалізації євроінтеграційної політики, зокрема технічної допомоги з боку ЄС у рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства (ENPI);

- впровадження в життя Концепції реалізації євроінтеграційної політики України;

- створення в структурі Національного агентства України з питань європейської інтеграції департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення, який виконує діагностичну, прогностичну, рекомендаційну та контролюючу функції, а також здійснює організацію зв'язків із громадськістю, комп'ютерно-технічне забезпечення, інформаційно-довідкові, редакційно-видавничі функції тощо.

Функціонування комплексного механізму сприятиме створенню умов, необхідних для успішного проведення євроінтеграційної політики України.

Тема 2. Політична система України та еволюція державного управління

Політична система сучасної України. Євроінтеграція України та сталий суспільний розвиток

Політико-правове забезпечення реформування державного управління в Україні.

Європейський досвід державно-управлінських та суспільних реформ для України.

Європейський досвід децентралізації для України.

Трансформація державної служби України у вимірі європейських стандартів адміністрування.

Основні напрями реформування державної кадрової політики в Україні.

Процес вдосконалення політичної системи, що нині відбувається в Україні, включає такі складові: утвердження принципів демократії та парламентаризму, політичного плюралізму; забезпечення прав та свобод громадян; реальний розподіл політичної влади на законодавчу, виконавчу та судову; вдосконалення інституту президентської влади; визнання засобів масової інформації важливим елементом політичної системи; формування ефективної системи самоврядування тощо.

Проблема вдосконалення політичної системи України полягає в тому, що наша держава пододала початковий етап перехідного періоду – проголошення незалежності й набуття атрибутів державності і перейшла до етапу розвитку демократичних процесів, політичного та економічного облаштування, обравши демократичний тип політичної системи суспільства. Все чіткішими стають контури сучасної, повноцінної та цивілізованої країни з політичною та економічною визначеністю. Але цей процес відбувається складно, суперечливо, на тлі перманентних криз у політичній, економічній, соціальній та духовній сферах.

Криза, в якій опинилася Україна на зламі XX – XXI ст., є системною за своїм характером. Відповідно перед суспільством постало питання, якою має бути політико-ідеологічна доктрина державотворення. Щодо цього окреслилося два підходи.

Прихильники одного з них стверджують, що «оптимальною формою організації буття нації на сучасному етапі може бути тільки національна держава», так як молода українська державність є не просто наслідком розпаду радянської імперії, а закономірним історичним підсумком багатовікової боротьби українського народу за збереження власної етнокультурної ідентичності та побудову

національної незалежної держави як найбільш дієвого чинника консолідації української нації.

Безперечно, національна ідея (національно-етнічний погляд на минуле, сучасне і майбутнє України) має бути повною мірою врахована в політико-ідеологічній доктрині державотворення. Але в багатонаціональній державі, якою є Україна, вона – надто делікатний інструмент, невміле поводження з яким може зруйнувати соціально-політичну стабільність.

Прихильники іншого підходу вважають, що пріоритет у державотворенні має належати громадянсько-правовій ідеї. В Україні суб'єктом права на самовизначення проголошено не націю, яка дала назву країні, а її народ загалом, тобто, не етнічну спільність, а поліетнічне громадянське суспільство. За громадянським принципом, який відображено в Конституції України, формуються владні структури, здійснюється адміністративне і військове будівництво.

Тому надважливо адаптувати ці існуючі підходи до сучасних реалій, утвердити ефективні концептуальні засади державного і суспільного розвитку України як частини сучасної Європи.

Стратегія розвитку політичної системи України передбачає такі заходи, як: подальший розвиток і вдосконалення політичних відносин шляхом відкриття максимального простору для самоуправління суспільства на всіх рівнях його соціально-політичної організації; побудова справді демократичної, соціальної, правової держави з ефективно діючим парламентом, професійним висококваліфікованим урядом, незалежними судовими органами; формування інститутів громадянського суспільства як співтовариства вільних людей, політичних партій, рухів, профспілок, кооперативів, асоціацій; розвиток політичної свідомості та політичної культури суспільства й особистості як на загальнодержавному, так і на побутовому рівні; забезпечення необхідних умов для вільного розвитку нації загалом і кожного етносу зокрема, формування та підвищення національної свідомості й самосвідомості, національної культури; удосконалення діяльності ЗМІ, підвищення їх ролі в регулюванні політичних відносин, управлінні суспільством, формуванні політичної свідомості та політичної культури суспільства і кожного громадянина; своєчасне самооновлення політичної системи з урахуванням внутрішнього та міжнародного становища України.

Основною метою трансформаційних процесів має стати формування сучасних управлінських інститутів, що забезпечують розвиток. Провідним завданням є стабілізація політичної ситуації у країні за умов ефективної взаємодії органів публічної влади і

управління. Це відбувається завдяки системним реформам.

Інструментами програми реформ є: завершення трансформації політичної системи, адміністративна реформа, реформа судової системи, антикорупційна реформа, реформа децентралізації, а також зовнішньополітичне забезпечення стратегічних національних інтересів.

Європейський досвід децентралізації та управління на місцях служить вектором для реформування системи децентралізації в Україні. В даний час загальною в Європі є тенденція до розширення повноважень місцевої влади при відносному скороченні їх власних ресурсів у поєднанні з обмеженням надання державних ресурсів.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері. З 2014 року в ході децентралізації сформовано основний пакет законодавства, внесено відповідні зміни. За 2015-2019 роки в Україні добровільно створено 982 об'єднані територіальні громади (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли близько 4500 колишніх місцевих рад. Такі темпи міжмуніципальної консолідації міжнародні експерти називають дуже високими. Успіхи реформи на першому етапі свідчать, що Україна обрала правильний шлях і повинна не зупинятись на досягнутому.

Перший етап децентралізації влади в Україні відкриває нові перспективи щодо розвитку вітчизняного муніципального управління. В рамках діючої реформи місцевого самоврядування з метою розвитку та посилення ролі муніципальних утворень заплановано внести зміни до засад адміністративно-територіального устрою країни, зокрема, визначити засади, на яких має ґрунтуватися адміністративно-територіальний устрій України, види населених пунктів, систему адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань адміністративно-територіального устрою, що в подальшому повинно бути закріплено в Конституції України. У перспективі, повноваження між рівнями управління країни повинні бути розмежовані за принципом субсидіарності, а мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень, що виведе Україну на якісно новий шлях управління внутрішніми справами.

В умовах євроінтеграційних процесів важливою складовою трансформаційних перетворень в Україні є адаптація вітчизняної

системи роботи з кадрами до європейських стандартів.

Метою сучасної кадрової політики є забезпечення всіх сфер життєдіяльності суспільства кваліфікованими кадрами, необхідними для реалізації національних інтересів у контексті розвитку України як демократичної, соціальної держави з розвиненою ринковою економікою.

Важливий напрям кадрової політики в контексті відтворення та ефективної реалізації кадрового потенціалу - стимулювання розвитку самоосвіти кадрів.

Особливе місце серед шляхів реалізації кадрової політики посідає підвищення ролі молоді як пріоритетний напрям розвитку кадрового потенціалу, від якого багато в чому залежить реформування та оновлення, стабілізація і розвиток українського суспільства.

Формування та реалізація сучасної кадрової політики мають здійснюватися на засадах системної діяльності, яка поєднує науково-методологічні, політико-правові, соціально-економічні, морально-психологічні, соціокультурні, управлінські та інноваційні аспекти.

Одним із напрямів диверсифікації кадрових процесів є аутсорсинг, що передбачає таку форму господарських взаємовідносин, за якої роботодавець передає частину обов'язків з управління персоналу спеціалізованій організації, що здатна надавати високоякісні послуги завдяки використанню сучасних новітніх управлінських технологій, досвіду, накопиченому при вирішенні аналогічних завдань, та наявністю в своєму штаті відповідних фахівців.

Дослідження світових моделей підготовки управлінських кадрів допоможе уникнути помилок, запозичити й адаптувати до умов та особливостей державного менеджменту в Україні широкий спектр процедур, механізмів, принципів і стратегій розвитку системи навчання управлінських кадрів, наявність яких є необхідною умовою успішності реформ в Україні та її інтеграції в ЄС..

Науковці вважають домінантними кілька моделей професійної підготовки сучасних управлінців у зарубіжних країнах. Так, науковець Л.Титаренко визначає три основні, на її погляд, домінуючі моделі: англійську, німецьку та французьку.

Для сучасних систем навчання управлінців у Європі характерним є те, що програми спрямовані на підготовку, в першу чергу, менеджерів, тобто освітні технології у вищих навчальних закладах та навчальних центрах, орієнтовані на досягнення головної мети навчального процесу для керівника - приведення знань управлінського персоналу відповідно до сучасних вимог ринкових

відносин.

Сьогодні системи публічного управління країн Європи будуються, як правило, на основі моделі управлінських компетентностей.

Розвиток систем навчання у зарубіжних країнах наочно демонструє, як змінюються освітні стандарти і зміст навчальних програм залежно від пріоритетності завдань, що постають перед владою та рівня розвитку науки.

Узагальнення досвіду розвитку публічної служби в країнах ЄС дає змогу визначити як основні напрями процесу подальшої модернізації системи управління, так і адаптації в цілому української адміністрації до принципів організації адміністративного простору Європи, а саме: пошук оптимального співвідношення політичних і професійних посад в адміністраціях різного рівня; зменшення ролі вертикальної адміністративної ієрархії, розвиток функціональних органів; децентралізація, здешевлення, скорочення адміністрацій; побудова значної частини діяльності управлінських структур на основі надання спектра управлінських і адміністративних послуг корпусу професійних менеджерів; максимально можлива відкритість у прийнятті управлінських рішень, спрямованих на забезпечення потреб громадян, зокрема на основі застосування «клієнталіської» моделі, в основу якої покладена законодавчо визначена технологія надання адміністративних послуг; значне підвищення уваги до культурних і морально-етичних аспектів управління.

Тема 3. Соціальне партнерство як модель відносин держави та громадянського суспільства: вітчизняні реалії

Громадянське суспільство та народовладдя в сучасній Україні.

Механізм соціального партнерства держави та інститутів громадянського суспільства як основа демократії.

Сучасна українська модель взаємодії інститутів держави та громадянського суспільства.

Оптимізація взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства.

Вирішення проблем політичної модернізації суспільства і держави, зокрема в соціально-правовій і гуманістичній сферах, у сферах економіки тощо неможливе без розробки й реалізації концепції взаємовідносин держави і громадянина, держави та інститутів громадянського суспільства.

В Україні, як зазначає М. Михальченко, існує кілька підходів до визначення громадянського суспільства: недержавний сектор

економіки, сфери політичного і духовного життя; сукупність громадських об'єднань і організацій; опозиційні, напівопозиційні та нейтральні до влади соціальні сили.

Основною формою виявлення суспільних настроїв і важливим чинником впливу на суспільне життя є громадська думка. Вона виявляється через такі інститути безпосередньої демократії як: всенародні обговорення, колективні та індивідуальні звернення громадян, народні ініціативи, петиції тощо.

Ефективною буде діяльність громадянського суспільства тільки за умови формування партнерської моделі його взаємодії з державою. Метою такої взаємодії має стати узгодження інтересів та їх захист, тобто співпраця відбувається у формі соціального партнерства.

Соціальне партнерство являє собою форму соціальної взаємодії різноманітних державних органів та інститутів громадянського суспільства, яка дозволяє їм вільно виражати свої інтереси і знаходити цивілізовані способи їх гармонізації та реалізації.

Співпраця органів державної влади із громадськістю відбувається за допомогою таких процедур: інформування; консультації (очні й телефонні, відповіді на письмові запитання, «гарячі лінії» тощо); формування дорадчих комітетів, громадських рад; громадські слухання, метою яких є інформування широких кіл громадськості, вільне обговорення різних точок зору на проблеми, ухвалення компромісних, взаємоприйнятних рішень; круглі столи; неформальні зустрічі; громадянська освіта; референдум; консультаційні та координаційні ради.

Детермінантами оптимізації розвитку громадянського суспільства в Україні є: розкриття потенціалу особи; створення умов реалізації позитивного потенціалу кожного колективу; інформаційна підтримка громадських ініціатив; гармонізація відносин громадянського суспільства з держбюрократією; подолання психології поділу на «своїх» і «чужих»; забезпечення гармонійного зв'язку громадянського суспільства з економічним розвитком соціуму; створення системи ефективного громадського контролю за діяльністю органів державної влади; правовий захист елементів громадянського суспільства; подолання духовної кризи; консолідація елементів громадянського суспільства на основі загальнолюдських цінностей і подолання розколу соціуму.

В процесі оптимізації взаємодії з інститутами громадянського суспільства дуже позитивна була б ініціатива в наступних напрямках:

1) цільове фінансування конкретних організацій, що здійснюють соціально значущу діяльність;

2) конкурсне розміщення державних або муніципальних грантів серед державних і недержавних некомерційних організацій;

3) створення асоційованих структур (державно-громадські, суспільно-державні, муніципально-громадські, суспільно-муніципальні організації, фонди, некомерційні асоціації і т.д.), які мають певне коло цілей і завдань і створюються цільовим чином для їх досягнення і рішення;

4) підписання тимчасових угод про співпрацю, в рамках яких можуть проводитися разові заходи чи акції соціального спрямування;

5) підписання довгострокових угод, що визначають принципи взаємовідносин різних секторів суспільства (або їх частин). До такого роду угодами відносяться тристоронні-угоди між органами виконавчої влади, підприємцями і профспілками;

6) створення громадських рад різного функціонального призначення і, відповідно, найменування (консультативні, координаційні, експертні і т.д).

Становлення в Україні демократії участі сприятиме активізації взаємодії інститутів держави та громадянського суспільства. Чим ширшим і якіснішим буде перелік інструментів участі громадян в управлінні на державному та місцевому рівні, тим ефективнішою буде така участь у кожному конкретному випадку. У свою чергу, це дозволить суттєво підвищити загальну спроможність центральної та місцевої влади (спільно з громадою) здійснювати ефективне та результативне урядування.

Публічну політику, що проводиться в Україні, можна буде вважати ефективною тільки в тому випадку, якщо вона досягне успіху в об'єднанні країни, що можливо тільки шляхом спільних зусиль держави та суспільства. Головними причинами, що перешкоджають цьому процесу, є високий рівень соціальної нерівності і ідеологічний розкол. Перша причина може бути усунена зміною вектора соціальної політики в бік зменшення несправедливої соціальної нерівності, а друга – збалансованою політикою влади, яка враховує інтереси жителів усіх регіонів країни. В результаті цього можна буде сподіватися на те, що громадяни країни відчують себе причетними до досягнення загальних цілей і відповідальними за стан справ в державі. Все це спроможна забезпечити модель демократії участі.

Тема 4. Системна реформа соціальної сфери як підґрунтя подальших реформ

Соціальна спрямованість внутрішньополітичного розвитку.

Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи.

Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні.

Європейські соціальні стандарти: перспективи для України.

Для України на сучасному етапі розвитку при формуванні внутрішньополітичних стратегій стоїть складна дилема: або копіювати рецепти успіху інших країн та обрати стратегію «розчинення» у глобальному соціально-економічному просторі, певною мірою обмежуючи можливості реалізовувати національні інтереси, або поставити амбітну ціль – досягти максимальної самодостатності у прийнятті доленосних для держави і нації рішень, прокладаючи власний шлях, який базується на стратегії суб'єктності України, тобто здатності самостійно моделювати розвиток відповідно до національних інтересів, брати активну участь у формуванні міжнародної політики, мати достатній імунітет до глобальних викликів, загроз і коливань світової кон'юнктури. Знайти оптимальний баланс таких стратегій є непростим завданням, розв'язання якого потребує поєднання позитивних національних та міжнародних здобутків.

Подолання негативних тенденцій можливе шляхом реформування стратегій та напрямів суспільного та економічного розвитку.

Основне завдання суспільного розвитку – розвиток продуктивного потенціалу суспільства, перехід до моделі економіки з дорогою робочою силою. Пріоритетами тут мають стати:

- реформа системи освіти та науки у відповідності до потреб нової економіки і суспільства знань;
- реалізація політики збереження здоров'я нації, реформування галузі охорони здоров'я;
- завершення пенсійної реформи;
- створення повномасштабної системи соціального страхування;
- трансформація політики доходів.

Економічний розвиток передбачає перехід від переважно експортно-сировинного до інвестиційно-інноваційного типу економічного розвитку, нарощення конкурентного потенціалу української економіки за рахунок національних переваг в науці, освіті

та високих технологіях.

Нагальною необхідністю є розроблення системної реформи соціальної сфери, окремі складові якої мають бути узгоджені за наслідками, фінансовими ресурсами, у часі та просторі, а також з економічними трансформаціями.

Інструментами поліпшення соціальної політики є державна допомога та соціальні стимули і гарантії (гарантії доступності освіти, базових медичних послуг, пенсійного забезпечення; податкові, іпотечні, кредитні, грантові стимули)

Модернізація соціальної політики відбувається за такими основними напрямками:

- реформування системи соціального захисту населення;
- трансформація державної політики стосовно доходів населення, поєднання соціальних програм із політикою зайнятості;
- реформування пенсійного забезпечення, основним засобом якого має стати перехід до страхової моделі, яка передбачатиме максимальну залежність розміру пенсії від обсягу пенсійних внесків;
- реформування системи охорони здоров'я з метою створення умов для рівного і справедливого доступу всіх членів суспільства до необхідних медичних послуг шляхом удосконалення законодавчого і ресурсного забезпечення цієї системи, стимулювання розвитку добровільного медичного страхування, підвищення якості послуг з охорони здоров'я тощо;
- реформування житлової політики держави, її спрямування на базі використання відповідних механізмів житлового будівництва та способів і форм державної допомоги в русло забезпечення житлом прошарку сімей із середньостатистичними статками;
- удосконалення політики щодо трудової міграції, яка (політика) покликана: забезпечити належний соціальний захист трудових мігрантів за кордоном; створити умови для скорочення еміграції, повернення мігрантів на Батьківщину.

Функціонування інституту соціальної політики як регулятора розвитку соціальної сфери є успішним тоді, коли в його результаті не лише одержуватимуть адекватну державну допомогу ті члени суспільства, хто її дійсно потребує, але й вдасться досягнути суттєвого збільшення реальних доходів усіх працюючих та загального поліпшення якості життя всіх громадян України.

Однією з найважливіших ознак ефективної соціальної політики є існування якісної системи соціальних стандартів та гарантій, яка узгоджується із зменшенням етатистської ідеологічної складової суспільної свідомості і поведінки та піднесенням суспільної соціальної

активності.

Основним показником соціально-економічного розвитку країни, за яким можна визначити її місце у світовому рейтингу, є рівень життя населення. Саме цей показник є основною метою соціально-економічної політики урядів держав з розвиненою економікою. Про рівень життя населення країни можна судити за структурою його доходів. Джерела доходів, якими володіє людина, різноманітні, але основна їх складова - заробітна плата. За роки незалежності в Україні переважали негативні тенденції в структурі доходів населення: частка оплати праці знижується, натомість зростає частка соціальної допомоги та інших поточних трансфертів.

Світовий досвід переконує: реалізації стратегічних цілей держави в напрямі підвищення добробуту сприяють радикальні зміни в системі розподілу доходів.

Магістральний шлях модернізації інституту соціальної політики в Україні з метою подолання деформацій в його розвитку, підвищення життєвого рівня та соціального благополуччя українських громадян полягає в наближенні усієї системи, структурованого наповнення цього інституту до європейських соціальних стандартів, визначених, зокрема, в Європейській соціальній хартії (переглянутій), до якої приєдналася наша країна та у відповідних документах ЄС.

Таким чином, основними напрямками реформаційної діяльності мають стати: трансформація політики доходів, реформа системи освіти, політика, спрямована на збереження здоров'я нації; заохочення громадської активності, а також стратегія інтеграції українського суспільства.

Тема 5. Сучасні тенденції економічного розвитку та технології реагування

Сучасна економічна політика України: проблеми та стратегія розвитку. Адаптація економіки України до світового економічного середовища та членство в СОТ.

Євроінтеграція та зміна моделі бізнесу в Україні.

Аграрна політика України: досвід країн ЦСЄ.

Інноваційна політика України в контексті сталого розвитку та євроінтеграції.

Проблеми і перспективи розвитку ринку праці України в контексті європейської інтеграції.

Економічна політика України на початку ХХІ ст. має своєю головною метою перехід до соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Основними завданнями української держави в галузі економіки є: реформування електроенергетичного сектора; надання людям економічної свободи; зміцнення інституційних структур національної економіки; стабілізація національної валюти; створення умов для подолання кризи виробництва і для підвищення його конкурентоспроможності; розвиток аграрного сектора економіки, перетворення землі в товар і набуття нею реальної вартості; утвердження відкритого типу економіки, забезпечення прозорості економічних процесів; входження України у світовий економічний простір; захист вітчизняного товаровиробника шляхом створення фінансового, кредитного та податкового механізмів, які стимулюють виробництво; створення української економіки як самодостатньої системи; перехід відносин між суб'єктами господарювання з бартерних принципів на грошовий (товарно-грошовий); легалізація «тіньових» капіталів і виробництв, «тіньової» економіки і відносин; інтенсифікація процесів приватизації, особливо в аграрному секторі; посилення боротьби з економічною злочинністю, корупцією; переведення економіки у ліберальне русло, створення умов інвестиційної привабливості.

Реалізація економічної політики в Україні передбачає використання таких методів впливу держави на економіку, як: регулювання і планування пропорцій; державні замовлення; цільові програми; політика доходів; вирівнювання економічних потенціалів і життєвих умов різних регіонів.

Модель економічного розвитку України передбачає поетапне здійснення цілеспрямованої, науково обґрунтованої програми виходу з кризи шляхом поєднання регулюючого впливу державних органів на економіку і запровадження ринкових відносин.

Гармонізація політичної системи українського суспільства разом з ефективними економічними перетвореннями покликані забезпечити політичну та економічну безпеку держави, високий життєвий рівень її громадян.

Сучасна економіка України має розвиватися як невід'ємна частина світової економічної системи.

На думку Н. Микольської, вступ України в СОТ дозволить: розширити можливості та переваги для розвитку бізнесу (регуляторне середовище, спрощення зовнішньоекономічних торговельних процедур, сертифікації та стандартизації, доступу до іноземних ринків товарів та послуг тощо); отримати вітчизняним експортерам передбачуваний та сприятливий недискримінаційний режим на ринках СОТ; гарантувати українським виробникам АПК міжнародно-

правовий захист від недобросовісної конкуренції на світовому та регіональних ринках; отримати розширені можливості використання інструментів торговельного захисту, нетарифних заходів, механізму врегулювання спорів тощо; використовувати участь в інформаційній системі СОТ для доступу українських підприємств до інформації про зміни у торговельних режимах країн-членів СОТ тощо.

Євроінтеграція значно підсилить позитивний спектр всіх цих факторів, вплине на економічні процеси в Україні не тільки на макро-, але й на мікрорівні господарювання. Це передбачає зміну моделі ведення бізнесу в окремих підприємствах по всій країні, особливо в тих, що орієнтуються на розвиток міжнародних економічних процесів та експортно-імпортних відносин. Проте для багатьох суб'єктів господарювання такі зміни будуть вимушеними та не мають відповідної підготовки. Перспектива таких організацій негативна: вони можуть стати банкрутами та зникнути з ринку. Щоб цього уникнути, бізнес повинен бути гнучким та направлений на постійне удосконалення незалежно від зовнішньої політики держави.

У структурі іноземних капіталовкладень головним інвестором в економіку України сьогодні є країни ЄС.

Особливу роль євроінтеграція для України має в аграрній сфері. Для успішного розв'язання завдань євроінтеграції аграрний сектор економіки України має достатньо передумов: багатий природно-ресурсний та експортний потенціал, вагомий людський капітал, поступово зростаючу інвестиційну привабливість, збережений уклад сільського життя та багатовікові традиції ведення сільського господарства.

Вступ України до ЄС прискорить розробку та реалізацію нової аграрної політики, активізує контроль за її виконанням у системі управління розвитком агросфери, сприятиме залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій, забезпечить участь держави у розробці положень Спільної аграрної політики та правил міжнародної торгівлі продукцією сільського господарства.

Згідно із законом України «Про інноваційну діяльність», головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва й реалізації нових видів конкурентоздатної продукції. Отже, така політика має стати інструментом забезпечення сталого розвитку України. І саме аграрна сфера здатна

виступити в авангарді сучасних економічних реформ.

Л. Федулова виокремлює наступні моделі інноваційних політик: модель стратегії «перенесення», модель стратегії «запозичення», модель стратегії «нарощування». Для України пріоритетом має бути створення третьої моделі.

Науково-обґрунтоване формування та ефективна реалізація державної інноваційної політики України з врахуванням вимог часу та простору забезпечить успішну реалізацію інноваційної моделі економіки; сталий розвиток країни, а також поживатиме процеси євроінтеграції. Сприяти зазначеним перетворенням має успішна комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності.

В контексті євроінтеграції та соціального розвитку України доцільними напрямами державного регулювання є: адаптація трудового законодавства України до норм ЄС; державна підтримка розвитку регіональної інфраструктури ринку праці з метою активного залучення населення областей України до співробітництва в рамках діючих та майбутніх євро регіонів; прискорення адаптації системи освіти в Україні до європейських стандартів; перекваліфікація працівників з урахуванням структурних змін в економіці, адаптації ринку праці до змін та наявності перешкод для просторової мобільності робочої сили; сприяння скороченню безробіття й полегшенню ситуації на національному ринку праці, у тому числі за рахунок набуття за рубежом освіти, професії й кваліфікації, що відповідають поточним і перспективним національним інтересам України; запобігання відтоку висококваліфікованих кадрів за рубіж; захист прав та інтересів працюючих мігрантів у країнах їх тимчасового перебування.

Тема 6. Проблеми та конфлікти в процесі реалізації національно-культурної політики

Проблеми правового й організаційного забезпечення державної політики в культурній сфері.

Проблеми української кінематографії та книговидання.

Проблеми збереження національної культурної спадщини.

Міжнародне культурне співробітництво та оптимальна модель культурної політики для України.

Сучасна етнополітика Української держави в контексті посилення євроінтеграційних процесів.

Формування культурної політики, створення відповідних організаційних форм і законодавчої бази має починатися з визначення її концептуальних основ.

Ключовим пріоритетом модернізації нормативно-правової бази має стати якісно нове змістове наповнення не тільки законів, а й підзаконних актів, виданих на їх виконання. Так, Закон України «Про культуру» 2010 р., відводить неурядовим організаціям, що діють у сфері збереження культурної спадщини, лише допоміжну роль, не надаючи їм управлінських функцій (хоча є позитивний зарубіжний досвід, коли неурядовим благодійним організаціям надаються в управління об'єкти культурної і природної спадщини, які вони не лише відновлюють і зберігають, а й займаються просвітницькою та дослідницькою діяльністю, виконують важливі соціальні завдання).

Ціннісним і світоглядним орієнтиром державної політики має стати нова Концепція гуманітарної політики. Її ухвалення дасть суспільству розуміння ключових параметрів архітекτονіки кожного з секторів гуманітарного простору України, у т.ч. і культурного сектору.

Кінематографія є чи не найбільш популярним видом сучасного мистецтва. Це і культурна індустрія з величезними комерційними можливостями та перспективами розвитку, і ефективний засіб впливу на суспільну свідомість, формування позитивного, привабливого іміджу країни за кордоном.

Вдосконалення законодавства щодо кіновиробництва і кінопрокату має враховувати європейський досвід.

Те саме стосується книговидавництва. Дані соціологічних досліджень виявляють серйозні проблеми, що стосуються місця і значення книги в житті українських громадян (зменшення попиту на книгу й зниження інтересу до цього культурного продукту). З іншого боку, значний попит на україномовні навчальні/наукові та дитячі книжки говорить про можливість зміни ситуації в майбутньому. Державний комітет телебачення і радіомовлення України щороку організаційно забезпечує участь вітчизняних видавців у Франкфуртському книжковому форумі, зокрема, надаючи їм місця на єдиному Національному стенді України.

Збереження та актуалізація культурної спадщини є одним з головних пріоритетів цивілізованих країн, які вбачають у ній не лише каталізатор національного гуманітарного розвитку, а й своєрідний медіатор міжкультурного діалогу, адже краса і глибина внутрішнього змісту пам'ятки культури можуть значно більше сказати носію іншої культурної традиції, ніж заклики та декларації.

Україна володіє величезною культурною спадщиною, не поступаючись у цьому відношенні найрозвиненішим країнам Європи.

Одним з важливих інструментів міжнародної популяризації національної культури є включення об'єктів її спадщини до Списку

світової спадщини ЮНЕСКО. На сьогодні, наприклад, він містить такі українські культурні об'єкти: архітектурний комплекс Софії Київської; Києво-Печерська Лавра; ансамбль історичного центру Львова, пункти геодезичної дуги Струве, резиденція митрополитів Буковини й Далмації у Чернівцях.

Для України сьогодні є більш прийнятною не ліберальна, а помірковано патерналістська модель культурної політики, на зразок тієї, що існує у Франції.

Одним з головних викликів для української культурної політики є фрагментованість національного культурного простору. Однак її стратегічним завданням має бути не уніфікація культурного простору, а його гармонізація.

Серйозним викликом для збереження культурної ідентичності і культурного розвитку є глобалізація культурних, освітніх та інформаційних процесів, а також підхід до них за економічними, ринковими критеріями. За таких умов держава має вирішити досить складні завдання: збереження та актуалізація своєї матеріальної й духовної культурної спадщини, мистецьких традицій; забезпечення конкурентоспроможності національного культурного продукту на світовому ринку.

Важливим завданням культурної політики Української Держави, з огляду на її євроінтеграційні прагнення, є створення репрезентаційних механізмів вітчизняної культури, які забезпечать створення культурних центрів у європейських країнах, активну участь держави у проектах культурних обмінів (книговидавничих, виставкових, музичних), піднімуть престижність національних відзнак і нагород, що «відкриє» українських митців світові.

Міжнародно-правова охорона культурних цінностей здійснюється за допомогою спеціальних актів на універсальному, регіональному та двосторонньому рівнях. На регіональному рівні приймаються спеціальні акти, що регулюють згадану сферу, як то Договір про захист художніх і наукових закладів та історичних пам'яток (Пакт Реріха) 1935 р., Європейська культурна конвенція 1954 р., Європейська конвенція про правопорушення щодо культурних цінностей 1985 р., Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи 1985 р., Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута) 1992 р., тощо.

Культурна сфера дотична до сфери національних відносин, сприяє національно-культурному діалогу. Тому одним із пріоритетів державної політики України, викладених у Плані дій Україна-ЄС в контексті євроінтеграційних прагнень держави, є забезпечення захисту

прав осіб, які належать до національних меншин, шляхом створення відповідної законодавчої бази на основі європейських стандартів, налагодження тісної співпраці між органами державної влади та представниками національних меншин.

При формуванні державної політики в етнонаціональній сфері доцільно враховувати й Лундські рекомендації щодо ефективної участі національних меншин у суспільно-політичному житті (1999), які визначають, що держави повинні гарантувати право осіб, які належать до національних меншин, на участь у державних справах, включаючи право голосу та право балотуватися на виборні посади на недискримінаційній основі. Лундські рекомендації пропонують закріплення положень, відповідно до яких держава повинна забезпечити меншинам доступ до реальних важелів впливу на рівні центральної влади, а в разі потреби забезпечити й спеціальні механізми. Це створює міжнаціональну толерантність в суспільстві.

Забезпечення етнополітичної стабільності України передбачає проведення виваженої державної етнополітики в напрямку гармонізації відносин між різними етнічними спільнотами. Важливими умовами етнополітичної політики є ненасильницьке розв'язання наявних міжетнічних і міжконфесійних суперечностей, своєчасне запобігання етнополітичним конфліктам і мирне врегулювання їх, недопущення їх ескалації.

Тема 7. Наука і освіта як складові стійкого розвитку України в світлі євроінтеграції

Роль освіти в процесах євроінтеграції.

Демократизація освітнього процесу в Україні.

Болонський процес як засіб демократизації вищої освіти.

Програми допомоги ЄС у сфері вищої освіти.

Соціально-економічні й політичні зрушення в українському суспільстві на тлі глобалізаційних викликів сьогодення детермінують необхідність модернізації системи освіти задля її відповідності європейським стандартам.

Європейською освітньою спільнотою розроблено низку механізмів, кожен з яких має свої особливості впровадження в Україні.

Стандарти вищої освіти мають чітко прив'язуватися до Національної рамки кваліфікацій. А вона, у свою чергу, має бути сумісною з Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти і Європейською рамкою кваліфікацій для навчання впродовж життя.

Модернізація системи освіти України передбачає розвиток державно-громадської моделі управління освітою. За цієї моделі

Міністерство освіти і науки має зосереджувати свої зусилля на стратегічних питаннях формування та реалізації державної освітньої політики, на функціях планування та стратегічного управління, опрацювання державного регулювання і здійснення моніторингу освітніх процесів.

Одним з ключових моментів реформування системи державного управління освітою має стати послідовна деконцентрація функцій міністерства, з передачею на регіональний та місцевий рівень функцій з реалізації політики на відповідній території, розширення автономії закладів освіти.

Система державно-громадського управління освітою має бути розгалуженою та охоплювати усіх стейкхолдерів й учасників освітнього процесу, забезпечуючи таким чином урахування їхніх інтересів на усіх рівнях та у будь-якому рішенні, що стосується політики у сфері освіти і науки.

Європейська концепція «добросовісного врядування» («good governance») орієнтує фахівців на пріоритети гуманітарної та соціальної складової державного управління, формує новий підхід до розуміння належного врядування, яке має відповідати не лише вимогам ефективності, але, передусім, бути відкритим, доступним, підзвітним і підконтрольним, тобто чутливим до потреб, запитів, вимог громадян.

Особливо актуальними на шляху до євроінтеграції залишаються питання неперервної професійної освіти державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, керівників державних закладів, установ та організацій.

Одним з найважливіших шляхів демократизації освіти є оновлення методів, прийомів навчальної діяльності, які спираються на гуманістичні стосунки, партнерські відносини, принципи рівноправного діалогу (викладач-здобувач освіти).

Творчому зростанню методів і прийомів навчання сприяє реалізація принципів дискусійності, проблемності в процесі індивідуального і парного, групового і колективного навчання - ілюстративно-пояснювальних, проблемно-пошукових, дослідницьких, а також рольових ігор, психологічних тренінгів, методів і прийомів ділового спілкування.

Можна окреслити ряд певних ознак, що притаманні демократичній системі освіти:

- роздержавлення школи, ліквідація існуючої в країні монополії на освіту та перехід до суспільно-державної системи, де особистість, суспільство і держава є рівними партнерами;

- децентралізація управління освітою, чітке розмежування між центром, регіональними та місцевими органами управління з максимальною передачею на місця функцій управління, в тому числі і в загальноосвітні заклади;

- участь місцевої влади і місцевої громадськості як в управлінні освітою через відповідні місцеві органи, так і безпосередньо в діяльності освітніх закладів, залучення додаткових місцевих ресурсів для їх розвитку, стимулювання інтересу до проблеми освіти в місцевій спільноті, виховання на цій основі освітньої громадськості;

- самостійність освіти у виборі стратегії свого розвитку, цілей, змісту, організації та методів роботи, їх юридична, фінансова та економічна самостійність;

- доступність освіти для всіх, незалежно від соціального положення, полу, расової, національної, релігійної приналежності;

- відкритість системи;

- право батьків та тих, хто навчається, на вибір закладу освіти, форми та профілю освіти, на навчання в недержавних загальноосвітніх закладах, на домашню освіту, на прискорену освіту за індивідуальними планами й програмами, на участь в управлінні освітнім закладом;

- право педагогів на творчість, на власний педагогічний почерк, на свободу вибору педагогічних концепцій, технологій, підручників і навчальних посібників, методів оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти, на участь в управлінні освітнім закладом.

Демократизація освіти – цілісний процес, що забезпечує реалізацію сутнісних характеристик соціально-політичного, соціально-педагогічного та власне педагогічного контекстів і сприяє досягненню головної мети демократичного суспільства – становлення вільної особистості.

Вирішенню таких завдань сприяє узагальнення та використання кращого європейського досвіду. Так Болонський процес є загальноєвропейською стратегією реформування вищої освіти, яка зосереджується на трьох елементах:

- 1) переході вищих навчальних закладів на триступеневу структуру (бакалавр - магістр - доктор);

- 2) забезпеченні якості вищої освіти, зокрема створенні незалежних агенцій, що слідкують за якістю вищої освіти в країнах-учасниках, і

- 3) визнанні кваліфікацій та періодів навчання, здобутих

студентами в різних вищих навчальних закладах Європи.

Розроблена в рамках Болонського процесу Європейська система накопичення і трансферу кредитів для забезпечення мобільності студентів спрощує розуміння і порівняння навчальних програм і досягнень студентів. Системою запроваджено єдину міждержавну процедуру виміру й порівняння результатів навчання студентів, їх академічного визнання між вищими навчальними закладами.

У рамках програм зовнішньої допомоги Європейська Комісія здійснює цілий ряд заходів у сфері освіти, які доповнюють внутрішні програми ЄС і мають за мету надання підтримки країнам-партнерам у сфері реформування систем вищої освіти.

На сьогоднішній день Україна бере участь у наступних програмах Європейської Комісії:

- Програма Темпус, розроблена для підтримки соціальних та економічних перетворень в країнах-партнерах. Ця програма сприяє розвитку систем вищої освіти шляхом максимально збалансованої співпраці з партнерами з країн ЄС.

- Програма Еразмус Мундус – програма співпраці та мобільності у сфері вищої освіти, спрямована на розвиток Європейського Союзу як всесвітнього центру досконалості освітнього процесу, розвиток партнерства між вищими навчальними закладами Європи і третіх країн та зміцнення міжнародних зв'язків у сфері вищої освіти через підтримку високоякісних європейських магістерських і докторських програм.

- Програма Жана Моне – освітня програма, мета якої полягає у підвищенні рівня знань і поінформованості суспільства в ЄС і за його межами в питаннях європейської інтеграції через стимулювання викладання, дослідницької діяльності та дискусій на теми, що стосуються Європейського Союзу.

Освітні програми, які фінансуються з бюджету Європейської Комісії, мають на меті надання підтримки країнам-партнерам у реформуванні систем вищої освіти відповідно до положень Болонського процесу.

Тому перспективним напрямом євроінтеграційних зусиль України є міжнародне науково-технічне співробітництво щодо поглиблення співпраці з іншими державами у сфері освіти та встановлення зв'язків між навчальними закладами і представниками української та зарубіжної вищої школи, що забезпечить підготовку висококваліфікованих спеціалістів.

Україна має значний потенціал у сфері нових технологій і нових конструкторсько-проектних розробок зі світовим рівнем

конкурентоспроможності, насамперед це стосується авіа- і ракетобудування, створення нових матеріалів та їх обробки, біотехнології й медицини. Але проблема полягає в тому, що науково-технічний потенціал країни використовується недостатньо.

Тема 8. Проблемні питання реалізації зовнішньополітичного курсу України та шляхи їх вирішення

Євро регіон як інституціоналізована форма транскордонного співробітництва України з країнами - членами ЄС.

Євроінтеграційні перспективи України у сфері транскордонного співробітництва. Зовнішня торгівля України та Європейського Союзу в контексті реалізації євроінтеграційного курсу.

Міжнародне співробітництво України у сфері ядерної енергетики.

Євроатлантична інтеграція України.

Розташування України на місці трьох геополітичних масивів – євроатлантичного, євразійського та ісламського, створює унікальний цивілізаційний простір.

Стратегічна мета нашої країни полягає в інтеграції до європейських та євроатлантичних структур. Пріоритетним стає набуття повноправного членства у Європейському Союзі та наближення до стандартів НАТО.

Основним базовим національно-державним інтересом, геополітичним пріоритетом і стратегічним завданням зовнішньополітичного курсу України в умовах глобалізації та євроінтеграції є підвищення її життєспроможності та зміцнення як вільної, суверенної, незалежної держави сучасного світу за умов збереження національних цінностей, захисту економічного та політичного суверенітету, власної соціально-культурної ідентичності.

Для досягнення стратегічної мети України у питаннях євроінтеграції та глобалізації постають такі основні завдання: підтримка взаємовигідних зв'язків із сусідніми країнами, країнами-кандидатами та державами ЄС; здійснення адміністративних та правових заходів для поступового усунення перешкод, що стримують розвиток транскордонної взаємодії.

Визначення національних інтересів України й активізація її зовнішньополітичних зусиль відбувається на двох рівнях: глобальному і субрегіональному.

На глобальному рівні можливості України стали значно обмеженими після того, як вона позбулася ядерної зброї та суттєво скоротила свій військовий потенціал, не компенсувавши цих втрат

економічними здобутками. На цьому рівні Україна часто стає об'єктом тиску з боку глобальних акторів: США, ЄС, міжнародних фінансових структур, РФ.

Глобальні гравці мають певні інтереси в Україні, можливість реалізації цих інтересів визначається їх взаємодією та здатністю України бути суб'єктом геополітики. Зниження якості України як суб'єкта зменшує її можливості чинити опір, і навпаки.

Реально посилити свої позиції на глобальному рівні Україна може шляхом структурної модернізації свого економічного потенціалу та масштабним цілеспрямованим діям в європейському напрямку. Сприятиме цьому інтегрування в європейські структури та посилення стратегічного співробітництва з США.

На субрегіональному рівні (в просторі найближчого оточення) Україна є великою (за розмірами та чисельністю населення) державою зі значним потенціалом. В Центральній і Південно-Східній Європі та в Чорноморському регіоні, Україна має відігравати значну роль в організації нової світової системи порядку. Для неї життєво важливим є врегулювання конфліктних ситуацій на Балканах, в Придністров'ї та Кавказькому регіоні, формування моделей рівноправного партнерства з Польщею, Туреччиною як потужними регіональними сусідами.

Особливого значення набуває врегулювання відносин з РФ, на базі припинення агресії з боку останньої, повернення окупованих територій, припинення ескалації гібридної війни. Це головна умова підвищення ролі України як суб'єкта регіональних і міжнародних відносин.

Якщо Україна програватиме, то це призведе до того, що вона стане переважно об'єктом тиску з боку інших глобальних і регіональних сил. Отже, активно діяти вона зможе лише на локальному рівні, тобто на рівні міждержавного вирішення конкретних питань, здобуваючи тут певні незначні переваги, але все більше і більше втрачаючи геостратегічну перспективу.

Українську геостратегію визначають на сьогодні три головні парадигми, взаємодія яких створює ту чи іншу конфігурацію зовнішньополітичних орієнтацій країни. Ці головні парадигми такі: Євроатлантична, Чорноморська (Південно-Східна) та Євразійська. Разом з тим, вони являють собою три головні напрями зовнішньополітичних зусиль нашої держави. Всі вони мають достатньо глибокі історичні корені та відображають потужні геополітичні чинники сьогодення.

Таким чином, Україна послідовно інтегрується до загальноєвропейської спільноти і розглядає поглиблення інтеграційних

процесів на континенті як необхідну передумову створення системи глобальної безпеки, утвердження нового геополітичного простору, що відповідатиме вимогам майбутнього.

Із прийняттям нашої країни до Ради Європи та співпраці з іншими європейськими об'єднаннями з'явилися принципово нові можливості для застосування багатовікового досвіду демократичних держав. Україна зміцнила співробітництво і з такими впливовими міжнародними інституціями, як Міжнародний валютний фонд, Всесвітній банк і Європейський банк реконструкції та розвитку.

Співробітництво з НАТО в рамках ініціативи «Партнерство заради миру» також свідчить на користь нарощування зусиль до утвердження нашої держави в спільноті європейських народів, у світовому співтоваристві.

Політичні зрушення спонукають до нарощування політико-правових засад у міждержавних відносинах, взаємовигідних торговельних та економічних зв'язків, співпраці в культурі, науці й техніці.

Актуальними завданнями України у контексті більш ефективної реалізації декларованого курсу прискорення європейської інтеграції слід вважати: формування субрегіональних систем співробітництва; участь у спільних проектах стратегічного характеру; гармонізацію відносин із партнерами, які мають відмінні (а часто і протилежні) позиції у міжнародних справах, насамперед – із США, Об'єднаною Європою та розв'язання глибокого міждержавного конфлікту з РФ.

Тема 9. Україна в умовах глобалізації: глобальні проблеми сучасної світової політики та система регіональної і міжнародної безпеки.

Вплив глобалізації на соціально-економічний стан України.

«Світова системи безпеки» та основні моделі міжнародної безпеки.

«Парадигма війни» та «парадигма миру». Участь України в безпекових структурах «парадигми миру».

Концепція спільної європейської безпеки.

На сучасному етапі розвитку глобалізація стимулювала певні зрушення в системі міжнародних, міждержавних відносин. Ознаками нового етапу міжнародних відносин стали: руйнування біполярного світу, розпад Радянського Союзу, Югославії, Чехословаччини, об'єднання Німеччини, розширення НАТО і Європейського Союзу та формування постбіполярного світу. Глобалізація не долає суттєвий відрив розвинених західних країн від решти держав світу в

технологіях, доходах, освіті, рівні життя. Такий відрив означає існування політичної, економічної, соціальної, освітньої, культурної, інформаційної нерівності між країнами «периферії» і «центру» і, разом з тим, поширення західних ліберальних цінностей і американського способу життя. Тому ставлення до глобалізації неоднозначне і розглядаються як позитивні так і негативні наслідки даного явища у світовій політиці.

У політичній сфері глобалізація проявляється в послабленні функцій держави, частковій втраті її суверенітету в певних сферах життя суспільства. Держава все більше постає не як замкнута, автономна система, а як підсистема загальносвітової системи. А ось світова політика, на думку деяких дослідників, наприклад У.Бек, навпроти «стала світовою внутрішньою політикою, яка позбавляє національну політику кордонів і основ».

Знаковою характеристикою глобалізації є активне впровадження нових технологічних парадигм в галузі комунікацій – зв'язок, мас-медіа, транспорт.

Важливим аспектом глобалізації виступає безпека. Безпека являє собою стан життєдіяльності соціуму, його структур та інститутів, що гарантує їх якісну визначеність в параметрах надійності існування і стійкості розвитку.

Міжнародна безпека – це стан міжнародних відносин, за якого створюються умови, необхідні для існування та функціонування держав, забезпечення їхнього повного суверенітету, політичної та економічної незалежності, рівноправних відносин з іншими країнами. Водночас міжнародну безпеку треба розглядати як політику, що сприяє створенню ефективних гарантій миру як для окремої країни, так і всього світового співтовариства.

«Світова система безпеки» складається з таких елементів:

- глобальні (з системою протидії і стримувань на світовому рівні, підтримані інститутами ООН);
- регіональні, які спираються на конкретні інститути в певному регіоні (в Європі реальною основою регіональної системи безпеки можуть стати три інститути -- ЄС, ОБСЄ, НАТО, хоча вони мають різний потенціал, відрізняються складом учасників і головними цілями та напрямками діяльності);
- субрегіональні, де основна зацікавленість у спільному забезпеченні військової безпеки змінюється потребою розвивати економічні зв'язки (наприклад, Вишеградська група, Центральноєвропейська ініціатива, Чорноморське економічне співробітництво, Балтійське співробітництво, проект «Єврорегіон»);

- двохсторонні домовленості, які охоплюють військово-політичні та економічні проблеми і виступають нижчим базовим рівнем системи безпеки в Європі.

Безпекові питання залишаються актуальними, адже конфлікти завжди супроводжують розвиток людства, набуваючи певної специфіки в різні періоди. Так до загальносистемних передумов конфліктності в ХХІ ст. відносять:

- період переважання міжнародно-правового регулювання міжнародної системи завершився, міжнародне право стало застосовуватися вибірково, ситуативно - в залежності від конкретних міжнародно-політичних умов і ситуацій;

- стала відроджуватися роль силового фактору у вирішенні міжнародних проблем;

- малі і середні країни стали відчувати себе в більшій мірі «на рівних» з великими державами, їм стало вигідно «завищувати» свою геополітичну значимість в очах потенційних донорів і іноді провокувати конфлікти. У цьому контексті зростає загроза застосування ядерної зброї.

Рубіж ХХ-ХХІ століть став періодом зміни форми міждержавних конфліктів, які носять гібридний характер. Зокрема, за допомогою ІКТ можуть здійснюватися напад і агресія без залучення армійських підрозділів і використання традиційних озброєнь і військової техніки. Дестабілізація економіки, підрив суверенітету і основ державного устрою, порушення нормального функціонування інфраструктур можуть бути досягнуті за рахунок застосування інформаційних засобів. Ось чому ефективне забезпечення національної і міжнародної безпеки неможливе без зміцнення міжнародної інформаційної безпеки, передусім за рахунок зниження загроз ворожого використання ІКТ.

Регіональна безпека – складова частина міжнародної безпеки, що характеризує стан міжнародних відносин в конкретному регіоні світової спільноти як вільний від військових загроз, економічних небезпек і тому подібне, а також від вторгнень і втручань ззовні, пов'язаних із завданням збитку, посягань на суверенітет і незалежність держав регіону. Відмінності регіональної безпеки від міжнародної визначаються наступним:

- процес підтримки регіональної безпеки можуть забезпечувати як спеціально створені для цього організації (зокрема, в Європі Організація з безпеки та співробітництва в Європі - ОБСЄ), так і об'єднання держав більш універсального характеру (НАТО,

Організація американських держав - ОАГ, Організація африканської єдності – ОАЕ, тощо);

– існують відмінності в забезпеченні безпеки в різних регіонах світу внаслідок неоднакової міри залучення великих держав у забезпечення регіональної безпеки.

Україна надає важливого значення діяльності з підтримки міжнародного миру та безпеки, розглядаючи участь у ній як важливий чинник своєї зовнішньої політики.

Починаючи з липня 1992 р., Україна виступає як контрибутор військових підрозділів та персоналу до операцій ООН з підтримання миру (ОПМ).

Участь України в міжнародних миротворчих операціях ООН дає вагомі позитивні результати, серед яких – зміцнення авторитету нашої держави, створення сприятливого клімату для налагодження та активізації двостороннього економічного співробітництва з відповідними державами, а також набуття військовослужбовцями цінного професійного досвіду.

Україна ініціювала розробку Конвенції з безпеки персоналу ООН (1994 р.) та зв'язаного з нею персонал, а в липні 1995 р. – ратифікувала її.

Згідно з позицією України, яка базується на відповідних документах ООН та ОБСЄ, операції ООН з підтримання миру мають проводитись на підставі чіткого мандату ООН або ОБСЄ та під їх політичним контролем. Сили, задіяні в таких операціях, повинні мати багатонаціональний характер.

Наша держава надає великого значення вдосконаленню системи швидкого реагування ООН на кризові ситуації.

Делегація України бере активну участь у щорічних сесіях Спеціального комітету ООН з операцій з підтримання миру, який відповідно до свого мандата розглядає всі аспекти здійснення ОПМ ООН.

Україна приділяє належну увагу такому напрямку співробітництва з Секретаріатом ООН, як організація підготовки в Україні міжнародного миротворчого персоналу на основі стандартизованих навчальних модулів, розроблених ООН та за сприяння інструкторів Організації.

Верховна Рада України своєю постановою від 21 травня 2013 року встановила державне свято – День українських миротворців, який щорічно відзначається 15 липня. Саме цього дня у 1992 році з місії у Боснії розпочалася участь українських військових в операціях з підтримання миру і безпеки, які під егідою ООН, ОБСЄ, НАТО і ЄС

проводяться в «гарячих точках» планети.

Тож і Україна розраховує на підтримку міжнародної спільноти у відповідь. В умовах військового конфлікту на Сході нашої країни, розв'язаного РФ, актуальним є питання збереження територіальної цілісності України. Найбільш чисельну місію доправила ОБСЄ. На рівні структур ООН українські ініціативи щодо припинення агресії з боку РФ також знаходять підтримку. Більшість міжнародної, передусім, європейської спільноти, підтримує збереження цілісності нашої держави та її незалежність, вимагаючи від РФ повернення Криму Україні, виведення військ та озброєнь з окупованих районів Донбасу, припинення підтримки незаконних збройних формувань в цьому регіоні. Санкції, дипломатія, економічна та військова підтримка мають сприяти встановленню миру.

Тема 10. Національна безпека України як частина національного інтересу держави. Міжнародно-політичні проблеми національної безпеки України

Національні інтереси України у світлі стратегії національної безпеки та міжнародної інтеграції.

Сучасний стан системи забезпечення національної безпеки України.

Шляхи реформування системи забезпечення національної безпеки України в контексті Глобальної Стратегії ЄС щодо зовнішньої політики і оборони 2016 року.

Національні інтереси – це об'єктивно існуючі, усвідомлені потреби, цінності і установки особи, суспільства і держав, пов'язані із забезпеченням безпеки в усіх сферах життєдіяльності суспільства, його стійкого і динамічного розвитку на тривалу перспективу.

Сутність забезпечення національної безпеки полягає в цілеспрямованій діяльності суб'єктів з виявлення, попередження та протидії різним небезпекам і загрозам особі, суспільству і державі.

Національна безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність держави зберігати свій суверенітет і територіальну цілісність і виступати суб'єктом міжнародного права.

Виділяють дві стратегії забезпечення безпеки:

- стратегія захисту, за якої основу діяльності складає виявлення небезпек та боротьба з ними, а безпека об'єкту стає результатом боротьби з небезпеками;

- стратегія укріплення безпеки, що ґрунтується на самоствердженні природи самого об'єкту та виключенні можливостей

появи певних небезпек.

Після набуття незалежності Україна, взявши орієнтир на західне партнерство і зближення з НАТО і США, формує свою систему забезпечення національної безпеки.

У Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» вектор безпеки визначено в якості одного із чотирьох основних напрямів розвитку нашої країни.

Політико-правову основу національної безпеки України становлять міжнародні конвенції та договори в рамках ЄС, Ради Європи та ОБСЄ, а також вітчизняні нормативно-правові акти, серед яких Закони України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р., «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р., Стратегія національної безпеки України від 14.09.2020 р., Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 р., Доктрина інформаційної безпеки України від 25.02.2017 р., Стратегія кібербезпеки України від 15.03.2016 р. та інші.

Діяльність із забезпечення національної безпеки України здійснюється відповідно до певних принципів:

- дотримання Конституції і законодавства України при здійсненні діяльності із забезпечення безпеки;
- єдність, взаємозв'язок і збалансованість усіх видів безпеки, зміна їх пріоритетності залежно від ситуації;
- пріоритетність політичних, економічних, інформаційних заходів забезпечення безпеки;
- реальність висунених завдань (з урахуванням наявних сил і засобів);
- поєднання централізованого та децентралізованого управління силами і засобами забезпечення безпеки.

Під системою забезпечення національної безпеки розуміють спеціально створену в країні сукупність взаємодіючих суб'єктів, їх офіційних поглядів, концепцій і доктрин, закріплених відповідними правовими нормами, а також сил, засобів, способів і напрямків, які гарантують якісну визначеність соціуму, його структур та інститутів в параметрах надійності існування і стійкості розвитку шляхом виключення небезпек і загроз.

Система національної безпеки функціонує в різних режимах: мирного часу, підвищеної готовності, надзвичайного і воєнного стану.

Під механізмом забезпечення національної безпеки слід розуміти об'єктивно обумовлену і суб'єктивно реалізовану сукупність владних, управлінських і координаційних умов, а також заходів, способів дій з визначення і організації (залучення) необхідних і

достатніх матеріальних, духовних і людських сил і засобів, інтеграції різних сфер суспільства для попередження і знищення зовнішніх і внутрішніх загроз існуванню особи, суспільства і держави.

Система «м'якої безпеки» України включає екологічну, енергетичну, економічну, міграційну та інформаційну безпеку. Трансформації безпекової політики сучасної України відбуваються під впливом принципів безпеки Європи.

Європейська політика безпеки і оборони розвивалась шляхом трансформації її політико-правових основ («Маастрихтський договір» 1992 р., «Петерсберзькі завдання» 1992 р., «Амстердамський договір» 1997 р., «Гельсінський договір» 1999 р., «Ніццький договір» 2001 р., «Лісабонський договір» 2007 р., «Європейська стратегія безпеки» 2003 р. тощо), а також через формування інституційної основи (Оборонно-політична рада, Військовий комітет, Військово-громадянський осередок, штаб, оперативний центр, створення сил швидкого реагування та ін.).

Зміна характеру викликів і загроз безпеці в XXI столітті викликала прийняття у 2016 році Глобальної Стратегії ЄС щодо зовнішньої політики і оборони, головна увага якої зосереджена на інструментах «м'якої безпеки», які дозволять ефективно боротися проти тероризму, нелегальної міграції, запобігати конфліктам, об'єднуватися і співпрацювати заради стабільного розвитку та процвітання світу.

Всі ці принципи мають увійти і в безпекову стратегію України.

Важливу роль у забезпеченні безпеки і реалізації військового потенціалу України має ефективне використання досвіду співпраці з НАТО, в т.ч. досвіду спільних навчань та участь в миротворчих і антитерористичних операціях.

Також важливо застосовувати інститути забезпечення «м'якої безпеки» європейського регіону, як: Рада Європи (конвенції якої охоплюють розвиток кримінального правосуддя, захист персональних даних, протидію тероризму, освіту, культуру, спорт, охорону здоров'я, захист прав дітей тощо) та ОБСЄ (з її моніторинговими та консультативними механізмами).

Україна має таку можливість, бо Глобальна стратегія ЄС із зовнішньої і безпекової політики 2016 року містить важливий напрям - «працювати з ключовими партнерами, державами і регіональними об'єднаннями, які поділяють погляди ЄС». Україна зазначена саме в розділі «Європейська система безпеки» в контексті протидії агресії РФ, що підтверджує її ключове значення для безпеки ЄС та визначає перспективність такого виміру взаємовигідної співпраці.

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КУРСУ. ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ В УКРАЇНІ ЯК БАЗОВА УМОВА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

1. Демократизація українського суспільства як складова процесу європейської інтеграції України.

2. Складові механізму формування державної євроінтеграційної політики України.

3. Механізм реалізації державної політики України у сфері європейської інтеграції.

4. Шляхи вдосконалення механізмів державної євроінтеграційної політики України.

Література до теми: 1, 3, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 25, 50, 57, 59.

ТЕМА 2. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

1. Політична система сучасної України. Значення євроінтеграції для сталого суспільного розвитку.

2. Політико-правові основи реформування публічного управління.

3. Напрями реформи кадрової політики в Україні з урахуванням досвіду ЄС.

4. Європейський досвід управлінських реформ. Трансформація публічної служби України.

5. Місцеве самоврядування: європейський досвід розвитку та вітчизняна практика.

Література до теми: 1, 3, 4, 9, 10, 13, 15, 26, 32, 41, 59, 61.

ТЕМА 3. СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МОДЕЛЬ ВІДНОСИН ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

1. Громадянське суспільство та народовладдя в сучасній Україні

2. Механізм соціального партнерства держави та інститутів громадянського суспільства як основа демократії

3. Моделі взаємодії держави та суспільства: зарубіжний досвід.

4. Сучасна українська модель взаємодії інститутів держави та громадянського суспільства.

5. Оптимізація взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства

Література до теми: 1, 5, 8, 13, 14, 15, 16, 37, 41, 62, 63, 64.

ТЕМА 4. СИСТЕМНА РЕФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЯК ПІДҮНТЯ ПОДАЛЬШИХ РЕФОРМ

1. Україна – соціальна держава. Соціальна спрямованість внутрішньополітичного розвитку.

2. Проблеми та перспективи реформування соціальної політики в Україні.

3. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні.

4. Європейські соціальні стандарти: перспективи для України.

Література до теми: 1, 5, 6, 8, 13, 14, 16, 25, 41, 5, 63, 64.

ТЕМА 5. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ РЕАГУВАННЯ

1. Пріоритети економічного розвитку України.

2. Адаптація економіки України до світового економічного середовища та членство в СОТ.

3. Євроінтеграція та зміна моделі бізнесу в Україні.

4. Аграрна політика України: досвід країн ЦСЄ.

5. Інноваційна політика України.

6. Розвиток ринку праці України в контексті євроінтеграції.

Література до теми: 5, 9, 10, 30, 31, 33, 55, 64, 68.

ТЕМА 6. ПРОБЛЕМИ ТА КОНФЛІКТИ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ

1. Політико-правове та організаційне забезпечення державної політики в культурній сфері.

2. Проблеми української кінематографії та книговидання.

3. Проблеми збереження національної культурної спадщини.

4. Міжнародне культурне співробітництво України.

5. Система міжнародної охорони культурних цінностей.

6. Етнополітика України в контексті посилення євроінтеграційних процесів.

Література до теми: 9, 10, 27, 28, 45, 46, 50, 52, 56, 58, 60.

ТЕМА 7. НАУКА І ОСВІТА ЯК СКЛАДОВІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

1. Роль освіти в процесах євроінтеграції.

2. Демократизація освітнього процесу в Україні.

3. Болонський процес як засіб демократизації вищої освіти.

4. Програми допомоги ЄС у сфері вищої освіти.

5. Освітні програми ЄС (Програма Темпус, Програма Жана

Моне (Jean Monnet Programme), Програма Еразмус Мундус).

6. Співпраця України та ЄС в сфері науки.

Література до теми: 1, 4, 9, 10, 45, 51, 60, 64, 66.

ТЕМА 8. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО КУРСУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

1. Основні вектори зовнішньої політики України.
Євроінтеграція як провідна стратегія зовнішньої політики України.

2. Зовнішня торгівля України та Європейського Союзу в
контексті реалізації євроінтеграційного курсу.

3. Міжнародне співробітництво України у сфері ядерної
енергетики.

4. Євроатлантична інтеграція України.

Література до теми: 3, 5, 10, 22, 29, 31, 34, 40, 42, 43, 48.

ТЕМА 9. УКРАЇНА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА СИСТЕМА РЕГІОНАЛЬНОЇ І МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

1. Місце та роль України в сучасному геополітичному
просторі.

2. Глобальні проблеми сучасності та Україна.

3. «Світова система безпеки» та основні моделі міжнародної
безпеки

4. Регіональна система безпеки. Концепція спільної
європейської безпеки.

5. Участь України в світових та європейських безпекових
структурах.

Література до теми: 2, 3, 18, 21, 23, 31, 35, 39, 50, 65, 66.

ТЕМА 10. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ЯК ЧАСТИНА НАЦІОНАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДЕРЖАВИ. МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

1. Національні інтереси України у світлі євроінтеграції.

2. Складові системи забезпечення національної безпеки України.

3. Шляхи реформування системи забезпечення національної
безпеки України.

4. Удосконалення законодавства щодо національної безпеки України.

Література до теми: 7, 10, 12, 17, 19, 20, 21, 23, 47, 65.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КУРСУ. ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ В УКРАЇНІ ЯК БАЗОВА УМОВА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Ознайомлення з джерелом: *Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 року. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.*

Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. До цілей політичного діалогу відповідно до Угоди про асоціацію не відносяться:

- а) поглиблення політичної асоціації та зміцнення політико-безпекової конвергенції та ефективності;
- б) зміцнення поваги до демократичних принципів, верховенства права, прав людини та основоположних свобод;
- в) сприяння принципам незалежності, суверенітету, територіальної цілісності й непорушності кордонів;
- г) обмін інформацією щодо макроекономічних показників та перспектив, а також щодо стратегій розвитку.

2. Макроекономічне співробітництво передбачає:

- а) обмін інформацією щодо принципів і функціонування Європейського економічного та валютного союзу;
- б) захист і сприяння законній торгівлі шляхом ефективного впровадження і дотримання вимог законодавства;
- в) сприяння міжнародній стабільності та безпеці на основі ефективної багатосторонності;
- г) застосування сучасних митних методів, зокрема оцінки ризиків, постаудитного контролю та методів аудиту компаній для спрощення та сприяння ввезенню та випуску товарів.

3. Співробітництво у сфері міграції, притулку та управління кордонами передбачає:

- а) подолання причин виникнення міграції;
- б) спільне запровадження ефективної та превентивної політики щодо боротьби з нелегальною міграцією;
- в) запровадження всеохоплюючого діалогу з питань притулку;
- г) все вищенаведене.

4. Співробітництво по боротьбі зі злочинністю та корупцією спрямовано на вирішення таких проблем:

а) незаконне переправлення через державний кордон нелегальних мігрантів, торгівля людьми і вогнепальною зброєю та незаконний обіг наркотиків;

б) контрабанда товарів;

в) кіберзлочинність;

г) всі відповіді вірні.

5. Співробітництво із залученням Європолу включає:

а) обмін найкращими практиками, в тому числі щодо методик розслідування та криміналістичних досліджень;

б) обмін інформацією відповідно до існуючих правил;

в) обмін досвідом стосовно запобігання тероризму;

г) посилення потенціалу, зокрема навчання та, у разі необхідності, обмін персоналом.

6. Співробітництво у боротьбі з тероризмом не передбачає:

а) обмін інформацією щодо терористичних угруповань та організованих груп, які здійснюють їх підтримку,

б) обмін персоналом, що спеціалізується на боротьбі з тероризмом;

в) обмін досвідом та інформацією про тенденції тероризму та стосовно засобів і способів боротьби з тероризмом;

г) обмін досвідом стосовно запобігання тероризму.

7. Відповідно до Угоди про асоціацію мито не включає:

а) мита, що стягуються як засоби захисту торгівлі;

б) будь-яке мито або інший платіж, пов'язаний з імпортом або експортом товару, зокрема будь-який додатковий податок або додатковий платіж, пов'язаний з імпортом або експортом товару;

в) платежі, еквівалентні внутрішньому податку;

г) збори та інші платежі, що стягуються в оплату послуг.

8. Захист прав інтелектуальної власності, за Угодою про асоціацію включає наступні заходи:

а) попередні та попереджувальні;

б) виправні

в) альтернативні

г) всі відповіді вірні.

9. До основних міжнародно визнаних трудових стандартів не належить:

а) свобода об'єднань та ефективне визнання права на колективні переговори;

б) закріплення форм примусової чи обов'язкової праці;

в) фактичне викоренення дитячої праці;

г) усунення дискримінації стосовно зайнятості та професій.

10. Діалог та співробітництво між учасниками громадянського суспільства України та ЄС не відбувається шляхом:

а) зміцнення контактів та взаємного обміну досвідом між організаціями громадянського суспільства в Україні та державах-членах ЄС;

б) сприяння процесу інституційної розбудови та консолідації організацій громадянського суспільства, у тому числі, серед іншого, лобістській діяльності, неформальному спілкуванню, візитам і семінарам тощо;

в) забезпечення кращої обізнаності та розуміння щодо України в державах-членах ЄС, зокрема її історії та культури;

г) забезпечення поінформованості українських представників щодо організації в рамках ЄС консультацій та діалогу між соціальними і громадськими партнерами з метою залучення громадянського суспільства до політичного процесу в Україні.

ТЕМА 2. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В контексті аналізу реформи децентралізації ознайомлення з джерелом: *Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1102-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2018-r#Text>, а також з матеріалами Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського союзу (<http://www.center.gov.ua>).*

Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Стратегію реформування державного управління України на період до 2021 року, що передбачає трансформацію політичної системи, було розроблено з урахуванням:

а) європейського рейтингу та європейської перспективи України;

б) згідно з європейськими стандартами належного адміністрування з питань трансформації системи органів державного управління;

в) відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;

г) всі відповіді вірні.

2. Стратегія ґрунтується на спільних цінностях, закріплених Угодою про асоціацію. Який з перерахованих нижче принципів не належить до означених:

- а) дотримання демократичних принципів;
- б) верховенство права;
- в) належне врядування;
- г) директивність приписів органів влади.

3. Який з перерахованих нижче принципів визначається як один з основних принципів для посилення відносин між сторонами відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС:

- а) дотримання демократичних принципів;
- б) верховенство права;
- в) належне врядування;
- г) директивність приписів органів влади.

4. В якому документі сформульовано Європейські стандарти належного адміністрування:

- а) Конституції ЄС;
- б) Конституції України;
- в) документі SIGMA «Принципи державного управління»;
- г) законодавстві окремих держав-членів ЄС.

5. Який з перерахованих нижче заходів не належить до напрямів реформування державного управління відповідно до Стратугії:

- а) формування і координація державної політики;
- б) модернізація державної служби та управління людськими ресурсами;
- в) забезпечення чіткої ієрархії органів державного управління;
- г) надання адміністративних послуг.

6. Що є індикатором ефективності систем державного управління:

- а) участь країни в міжнародних організаціях;
- б) позиція держави у відповідних міжнародних рейтингах;
- в) збільшення кількості державних службовців;
- г) зменшення кількості державних службовців.

7. Який з перерахованих заходів відповідно до Паспорту реформи державного управління не перебуває у фокусі однойменної реформи:

- а) розбудова сильних та підзвітних державних інституцій;
- б) формування професійної державної служби;
- в) впровадження електронного врядування;
- г) ефективне самоврядування на місцях.

8. Який з перерахованих принципів не належить до основних принципів реформи публічного управління:

- а) дебюрократизація;
- б) децентралізація;

- в) делегітимація;
 - г) дерегуляція.
9. На виконання якого завдання реформи з впровадження ефективного врядування спрямована нова антикорупційна політика:
- а) формування ефективної системи державного управління;
 - б) створення сучасної системи місцевого самоврядування;
 - в) зміна підходу до управління державними фінансами;
 - г) запровадження елементів електронного урядування.
10. Яка з перерахованих реформ має на меті формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад:
- а) реформа децентралізації;
 - б) реформа державної служби;
 - в) реформа державного управління;
 - г) реформа розвитку електронних послуг.

ТЕМА 3. СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МОДЕЛЬ ВІДНОСИН ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

Ознайомлення з джерелом: *Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 . Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/68/2016/paran20#n20>.*

Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Який орган має за основну мету сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні:
- а) Кабінет Міністрів України;
 - б) Верховна Рада України
 - в) Координаційна рада сприяння розвитку громадянського суспільства;
 - г) Міністерство соціальної політики України.
2. На який орган покладался обов'язок забезпечити розроблення за участю організацій громадянського суспільства та затвердити План заходів на поточний рік щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 - 2020 роки (яка є чинною і на даний час):
- а) Кабінет Міністрів України;

- б) Верховну Раду України
- в) Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства;

- г) Обласні та Київську міську державні адміністрації.

3. Зобов'язання забезпечувати розроблення, громадське обговорення та затвердження щорічних регіональних планів заходів щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні було покладено на:

- а) Кабінет Міністрів України;

- б) Обласні та Київську міську державні адміністрації;

- в) Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства;

- г) Міністерство соціальної політики України.

4. Метою якого документа є створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами державної влади, органами місцевого самоврядування на засадах партнерства, забезпечення додаткових можливостей для реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, задоволення суспільних інтересів з використанням різноманітних форм демократії участі, громадської ініціативи та самоорганізації:

- а) Указу Президента України № 212 від 24 березня 2012 року «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації»;

- б) Указу Президента України № 68/2016 від 26.02.2016 року «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні»;

- в) Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 - 2020 роки;

- г) Конституції України.

5. До принципів, закріплених Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні не належить принцип:

- а) пріоритету прав і свобод людини і громадянина;

- б) верховенства права;

- в) прозорості, відкритості та взаємовідповідальності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства;

- г) поділу влади на три гілки.

6. Наукове супроводження реалізації Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 -

2020 роки із залученням у разі потреби в установленому порядку інших наукових установ, недержавних аналітичних центрів та незалежних експертів здійснювали:

- а) Національна академія наук України;
- б) Національний інститут стратегічних досліджень;
- в) Координаційна рада сприяння розвитку громадянського суспільства;
- г) Інші установи та організації.

7. До стратегічних напрямів реалізації Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні не належить:

а) забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення;

б) стимулювання участі організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку України;

в) удосконалення правового статусу, порядку створення, організації діяльності і припинення діяльності органів самоорганізації населення, розширення їх повноважень щодо участі у вирішенні питань місцевого значення;

г) створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці.

8. Створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку організацій громадянського суспільства передбачає:

а) удосконалення правового статусу, порядку створення, організації діяльності і припинення органів самоорганізації населення, розширення їх повноважень щодо участі у вирішенні питань місцевого значення;

б) запровадження механізму здійснення благодійної діяльності шляхом надсилання благодійних телекомунікаційних повідомлень;

в) розширення сфер застосування державно-приватного партнерства за участю організацій громадянського суспільства;

г) включення до навчальних програм загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів курсів і тем з питань розвитку громадянського суспільства.

9. Створення сприятливих умов для міжсекторальної співпраці передбачає:

а) сприяння запровадженню обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки проектів Державного бюджету України та місцевих бюджетів;

б) визначення порядку здійснення громадської експертизи діяльності з надання адміністративних послуг, а також діяльності

бюджетних установ, які надають соціальні послуги;

в) створення ефективного механізму реалізації права громадян на звернення до органів місцевого самоврядування з електронними петиціями;

г) стимулювання наукових досліджень, публікацій та просвітницьких заходів у сфері розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці.

10. Стимулювання участі організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку України включає:

а) запровадження обов'язкових моніторингу та оцінки розпорядниками бюджетних коштів програм і проектів, які виконуються організаціями громадянського суспільства за рахунок бюджетних коштів;

б) встановлення конкурсних засад визначення виконавців державних, регіональних та місцевих цільових програм серед організацій громадянського суспільства та забезпечення рівних можливостей для участі у таких конкурсах;

в) запровадження механізму здійснення благодійної діяльності шляхом надсилання благодійних телекомунікаційних повідомлень;

г) розширення сфер застосування державно-приватного партнерства за участю організацій громадянського суспільства.

ТЕМА 4. СИСТЕМНА РЕФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЯК ПІДґРУНТЯ ПОДАЛЬШИХ РЕФОРМ

Ознайомлення з джерелом: *Європейська соціальна хартія (переглянута) (ETS N 163) від 03.05.1996 р. . Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062.*

Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Згідно Європейській соціальній хартії 1996 р. щорічна оплачувана відпустка має встановлюватись тривалістю:

- а) не менше чотирьох тижнів;
- б) не більше чотирьох тижнів;
- в) не менше місяця;
- г) не більше місяця;
- д) інші терміни.

2. Право на справедливі умови праці включає зобов'язання держави-учасника Європейської соціальної хартії 1996 р.:

- а) сприяти поступовому розвитку призначених для всіх працівників служб виробничої гігієни;
- б) розробити, здійснювати і періодично переглядати послідовну

національну політику в галузі охорони праці, виробничої гігієни і виробничого середовища;

в) прийняти правила з техніки безпеки та гігієни праці;

г) забезпечити щотижневий відпочинок, який по можливості має збігатися з днем, що за традиціями або звичаями відповідної країни чи регіону визнається днем відпочинку.

3. Право на безпечні та здорові умови праці включає зобов'язання держави-учасника Європейської соціальної хартії 1996 р.:

а) встановити розумну тривалість робочого дня та тижня і поступово скорочувати робочий тиждень настільки, наскільки це дозволяє підвищення продуктивності праці та інші відповідні фактори;

б) встановити оплачувані державні святкові дні;

в) сприяти поступовому розвитку призначених для всіх працівників служб виробничої гігієни, головне завдання яких полягає у здійсненні профілактичних і консультативних функцій;

г) забезпечити, щоб працівники, зайняті на роботах у нічний час, користувалися заходами, які враховують особливий характер такої роботи.

4. Зобов'язання держав сприяти функціонуванню служб або створювати служби, які, завдяки використанню методів соціальної роботи, сприяли б підвищенню добробуту і розвитку як окремих осіб, так і груп осіб у суспільстві, а також їхній адаптації до соціального середовища відображає право на:

а) соціальну та медичну допомогу;

б) соціальне забезпечення;

в) користування послугами соціальних служб;

г) справедливі умови праці.

5. Зобов'язання держави вживати заходи шляхом укладання відповідних двосторонніх і багатосторонніх угод або в інший спосіб і відповідно до умов, визначених у таких угодах, для забезпечення: рівності між їхніми власними громадянами та громадянами інших країн; надання, збереження та поновлення прав на соціальне забезпечення такими засобами, як сумарний залік періодів страхування або роботи, що були здійснені за законодавством кожної зі Сторін є відображенням права на:

а) соціальну та медичну допомогу;

б) користування послугами соціальних служб;

в) соціальне забезпечення;

г) справедливі умови праці.

6. Право на охорону здоров'я включає обов'язок для держави:

а) забезпечити, щоб будь-якій малозабезпеченій особі, яка

неспроможна отримати достатньо коштів своїми власними зусиллями або з інших джерел, зокрема за рахунок допомоги по соціальному забезпеченню, надавалась належна допомога, а у разі захворювання забезпечувався догляд, якого вимагає стан її здоров'я;

б) забезпечити, щоб політичні або соціальні права осіб, які отримують соціальну та медичну допомогу, на цій підставі не обмежувалися;

в) забезпечити діяльність консультативно-просвітницьких служб, які сприяли б поліпшенню здоров'я і підвищенню особистої відповідальності у питаннях здоров'я;

г) передбачити, що кожна людина може отримувати у відповідних державних чи приватних службах такі поради та персональну допомогу, які можуть бути необхідними для запобігання виникненню особистого або сімейного нужденного становища, для його подолання чи полегшення.

7. Право на соціальну та медичну допомогу включає обов'язок для держави:

а) забезпечити діяльність консультативно-просвітницьких служб, які сприяли б поліпшенню здоров'я і підвищенню особистої відповідальності у питаннях здоров'я;

б) забезпечити, щоб будь-якій малозабезпеченій особі, яка неспроможна отримати достатньо коштів своїми власними зусиллями або з інших джерел, зокрема за рахунок допомоги по соціальному забезпеченню, надавалась належна допомога, а у разі захворювання забезпечувався догляд, якого вимагає стан її здоров'я;

в) усунути, у міру можливості, причини слабого здоров'я;

г) запобігати, у міру можливості, епідемічним, ендемічним та іншим захворюванням, а також нещасним випадкам.

8. Зобов'язання держави вживати заходів, які надають можливість працівникам або їхнім представникам згідно з національними законодавством і практикою сприяти визначенню і поліпшенню умов праці, організації праці, а також виробничого середовища; організації соціальних і соціально-культурних послуг і заходів на підприємстві, є відображенням права на:

а) соціальний захист;

б) соціальне забезпечення;

в) участь у визначенні та поліпшенні умов праці та виробничого середовища;

г) справедливі умови праці.

9. Європейська соціальна хартія окремою статтею закріплює право на рівні можливості та рівне ставлення у вирішенні питань

щодо працевлаштування та професії без дискримінації за ознакою:

- а) статі;
- б) віку;
- в) віросповідання;
- г) національності.

10. Право займатися прибутковою діяльністю на території держав-підписантів Європейської соціальної хартії 1996 р. не включає зобов'язання держави:

- а) застосовувати чинні правила у дусі ліберальності;
- б) спростити існуючі формальності та зменшити або скасувати державне мито й інші збори, які сплачуються іноземними робітниками або їхніми роботодавцями;
- в) лібералізувати в односторонньому порядку або колективно правила, які регулюють працю іноземних робітників;
- г) визнати право працівників на таку винагороду, яка забезпечує їм і їхнім сім'ям достатній життєвий рівень.

ТЕМА 5. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ТЕХНОЛОГІЇ РЕАГУВАННЯ

Ознайомлення з проектом «Національна економічна стратегія 2030». URL: <https://nes2030.org.ua> та проаналізуйте сучасний стан української економіки та вектори економічного розвитку України.

Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Що з перерахованого нижче не є стратегічною метою створення необхідних умови для залучення іноземних інвестицій в рамках вектору інвестиційної привабливості:

- а) покращити позицію України у міжнародному рейтингу OECD country risk classification – до 5 (в найближчий рік), в подальшому до 4 групи ризикованості;
- б) покращити позиції України у міжнародних рейтингах S&P і Fitch: до BB до кінця 2022 року та до BB+ до 2024 року;
- в) збільшити обсяг ІІІ до 35-45 млрд дол США у 2030 році;
- г) збільшити капіталізацію фондового ринку України до 40% від ВВП.

2. Підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та надання їм необхідних інструментів для забезпечення розвитку регіонів та підвищення рівня життя – це стратегічна мета:

- а) макроекономічної політики;
- б) інвестиційної політики;

в) регіонального розвитку;

г) інноваційної політики.

3. Зберегти макроекономічну стабільність можна за допомогою:

а) забезпечення рівня інфляції в межах, визначених НБУ в рамках політики інфляційного таргетування;

б) забезпечення 100% прозорості структури власності для всіх суб'єктів фінансового сектору;

в) збільшення обсягу накопичень на душу населення до рівня 1 800 - 2 800 дол. США;

г) збільшення частки безготівкових операцій в загальній кількості трансакцій до 85%.

4. Забезпечення швидкого та стабільного зростання економіки країни, стійкості публічних фінансів та покращення суверенних рейтингів, створення ефективного фінансового сектору є стратегічною метою:

а) макроекономічної політики;

б) інвестиційної політики;

в) регіонального розвитку;

г) інноваційної політики.

5. Яким чином, відповідно до Національної економічної стратегії 2030 можливо забезпечити швидке та стабільне зростання економіки країни:

а) досягнути показника поточних витрат загального сектору державного управління на рівні 45 млрд дол. США (~15% від ВВП 2030 року);

б) досягнути кредитного рейтингу України BBB (S&P, Fitch, Moody's);

в) утримувати циклічно скорегований дефіцит державного бюджету на рівні 2-3% ВВП;

г) досягти відношення кредитування банківського сектору до ВВП на рівні 50%.

6. Який з перерахованих векторів є запорукою соціальної стабільності та покращення продуктивності роботи населення відповідно до Національної економічної стратегії 2030:

а) макроекономічної політики;

б) інвестиційної політики;

в) регіонального розвитку;

г) якості життя.

7. Який з перерахованих факторів є умовою забезпечення персонального розвитку населення:

а) охорона здоров'я;

- б) охорона довкілля;
- в) освіта та культура;
- г) соціальні послуги і молодіжний розвиток.

8. Визначте зайве: відповідно до Національної економічної стратегії 2030 створити умови для зростання капіталізації українського бізнесу означає для країни:

- а) 25% на рік – зростання промислового сектору;
- б) 30% на рік – зростання високотехнологічних промислових сегментів;
- в) 5 національних інкубаторів та 10 кластерів промислових хайтек сегментів;
- г) до 95% громадян є активними користувачами високошвидкісного Інтернету.

9. Акселерація економічної діяльності; трансформація ресурсних секторів економіки в високопродуктивні, інтелектуальні та конкурентоспроможні; трансформація сфер життя в ефективні, сучасні та комфортні; створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних та «цифрових» індустрій та бізнесу – це стратегічні цілі розвитку:

- а) макроекономічної політики;
- б) цифрової економіки;
- в) інвестиційної політики;
- г) регіонального розвитку..

10. Відповідно до Національної економічної стратегії 2030 забезпечити високу ступінь покриття та проникнення цифрових інфраструктур та платформ означає:

- а) 99% усіх автомобільних та залізничних магістралей покрито технологіями мобільного Інтернету;
- б) запровадити пакет стимулів для створення в країні високотехнологічних виробництв («смарт-фабрики», Індустрія 4.0);
- в) впровадження системи інвестиційних конкурсів (для ДПП та концесійних моделей);
- г) реалізація програм «Україна-цифровий коридор» та «Україна – Data Elysium».

ТЕМА 6. ПРОБЛЕМИ ТА КОНФЛІКТИ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ

Ознайомлення з джерелом: *Про культуру: Закон України від 14.12.2010 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.*

Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. До основних засад державної політики у сфері культури не належить:

а) визнання культури одним з основних факторів самобутності Українського народу - громадян України всіх національностей;

б) сприяння створенню цілісності багатоманітних культурних просторів в Україні;

в) захист і збереження культурної спадщини як основи національної культури, турбота про розвиток культури;

г) забезпечення свободи творчості, захист прав інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав.

2. Заклади культури не можуть створюватися:

а) центральними та місцевими органами виконавчої влади;

б) органами місцевого самоврядування;

в) творчими спілками, громадськими організаціями, іншими об'єднаннями громадян, юридичними та фізичними особами, у тому числі іноземними;

г) всі відповіді вірні.

3. Що з перерахованого нижче не відноситься до обов'язків у сфері культури:

а) дотримуватися вимог законодавства щодо провадження діяльності у сфері культури;

б) дбати про збереження народних традицій і примноження національного культурного надбання, сприяти охороні культурної спадщини;

в) поважати культуру, мову, традиції, звичаї та обряди Українського народу;

г) провадження творчої діяльності самостійно або з використанням будь-яких форм посередництва.

4. Що з перерахованого нижче не відноситься до прав у сфері культури:

а) дбати про збереження народних традицій і примноження національного культурного надбання, сприяти охороні культурної спадщини;

б) провадження творчої діяльності самостійно або з

використанням будь-яких форм посередництва;

в) збереження, розвиток, пропагування культурної, мовної самобутності, традицій, звичаїв та обрядів;

г) захист прав інтелектуальної власності, зокрема авторського права і суміжних прав.

5. Збереження, розвиток, пропагування культурної, мовної самобутності, традицій, звичаїв та обрядів покладено на:

а) громадян України;

б) юридичні особи;

в) органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування;

г) територіальні громади.

6. Керівники державних та комунальних закладів культури призначаються на посаду шляхом укладення з ними контракту за результатами конкурсу строком на:

а) три роки;

б) п'ять років

в) сім років;

г) десять років.

7. Керівник державного чи комунального закладу культури може залучати артистичний та художній персонал понад штатну чисельність на підставі:

а) трудового контракту;

б) цивільно-правового договору;

в) договору про надання послуг;

г) письмової заяви претендента.

8. Керівником державного чи комунального закладу культури може бути особа, яка має вищу освіту, володіє державною мовою та здатна за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки, має стаж роботи у сфері культури не менше:

а) одного року;

б) трьох років,

в) п'яти років;

г) десяти років.

9. Керівником національного закладу культури може бути особа, яка має вищу освіту, стаж роботи у сфері культури не менше трьох років, володіє державною мовою, здатна за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки, має досвід роботи на керівних посадах в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на

підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності не менше:

- а) одного року;
- б) трьох років,
- в) п'яти років;
- г) десяти років.

10. Організацію та проведення конкурсного добору керівника державного чи комунального закладу культури, а також роботу конкурсної комісії забезпечує:

- а) керівник конкурсної комісії;
- б) місцевий орган виконавчої влади;
- в) орган управління;
- г) орган місцевого самоврядування.

ТЕМА 7. НАУКА І ОСВІТА ЯК СКЛАДОВІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Ознайомлення з джерелом: *Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014* Офіційний сайт Верховної Ради України.
URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Хто має право на безоплатну вищу освіту, відповідно до Закону України «Про вищу освіту»:

- а) громадянин України;
- б) громадянин України у віці до 30 років;
- в) особи без громадянства;
- г) іноземці.

2. Який орган контролюватиме якість вищої освіти:

- а) Міністерство освіти й науки;
- б) Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти;
- в) Національна академія наук;
- г) Верховна Рада України.

3. Хто має право впроваджувати власні освітні та наукові програми:

- а) Міністерство освіти й науки;
- б) Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти;
- в) вищі навчальні заклади;
- г) Національна академія наук;

4. Які органи захищають права та інтереси студентів, вносять пропозиції до навчальних планів, мають значний вплив (15% голосів) при обранні ректорів та деканів, право на оголошення акцій протесту,

а також розпоряджаються 0,5% від фінансових надходжень вишу:

- а) профспілкова організація вишу;
- б) адміністративно-господарські відділи вишу;
- в) органи студентського самоврядування;
- г) планово-фінансовий відділ вишу.

5. Яким чином досягається принцип прозорості системи вищої освіти:

а) опублікування на власному сайті вишу документів про свої фінанси, майно, у т.ч. кошторису, звітів про їх виконання, розподіл зарплат тощо;

б) оприлюднення в Інтернеті підсумків щорічного внутрішнього моніторингу якості освіти;

в) ведення єдиного державного реєстру з переліком спеціальностей, фахівців з яких має право готувати виш, виданих дипломів, захищених наукових робіт чи сертифікатів ЗНО;

г) за допомогою всіх вищенаведених заходів.

6. На який термін обираються ректори, декани, завідувачі кафедр на свої посади:

- а) на 3 роки;
- б) на 5 років;
- в) на 8 років;
- г) на 10 років.

7. Скільки освітньо-кваліфікаційних рівнів передбачає Закон «Про вищу освіту»:

- а) Три;
- б) Чотири;
- в) П'ять;
- г) Шість.

8. Навчальне навантаження вимірюється за кредитно-модульною системою в:

- а) годинах;
- б) тижнях;
- в) кредитах;
- г) семестрах.

9. Скільки годин включає один кредит:

- а) 30;
- б) 36;
- в) 40;
- г) 60.

10. Яку частину навчальних курсів та викладачів можуть обирати здобувачі на власний розсуд:

- а) не більше 25%;
- б) не менше 25%;
- в) не менше 50%;
- г) не більше 50%.

ТЕМА 8. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО КУРСУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Ознайомлення з джерелами:

- *Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>;*

- *Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або органами влади від 21.05.1980 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_106.*

Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством це:

- а) транснаціональне співробітництво;
- б) міжнародне співробітництво;
- в) транскордонне співробітництво;
- г) політика добросусідства.

2. Який з перерахованих нижче принципів не відповідає державній політиці у сфері транскордонного співробітництва:

- а) чіткого розподілу завдань, повноважень та відповідальності між суб'єктами транскордонного співробітництва України;
- б) законності;
- в) гармонізації загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів;
- г) централізації.

3. Відповідно до Закону України «Про транскордонне співробітництво» таке співробітництво не може здійснюватися:

- а) в межах створеного єврорегіону;
- б) в межах міжконтинентальної взаємодії;

в) шляхом укладення угод про транскордонне співробітництво в окремих сферах;

г) шляхом встановлення та розвитку взаємовигідних контактів між суб'єктами транскордонного співробітництва.

4. Державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва передбачає:

а) визначення пріоритетних напрямів державної підтримки розвитку транскордонного співробітництва;

б) відбір проектів (програм) транскордонного співробітництва, які потребують державної підтримки;

в) розроблення та виконання державних програм розвитку транскордонного співробітництва;

г) все вищенаведене.

5. Організаційна форма співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво це:

а) євро регіон;

б) євроатлантичний регіон;

в) регіон;

г) державний регіон.

6. В якому році було підписано Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владними інституціями:

а) 1980 р.;

б) 1983 р.;

в) 1993 р.;

г) 2000 р.

7. Якого року Україною було ратифіковано Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владними структурами:

а) 1980 р.;

б) 1983 р.;

в) 1993 р.;

г) 2000 р.

8. Де було підписано Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владними інституціями:

а) Мадрид;

б) Страсбург;

в) Париж;

г) Лондон.

9. В яких сферах може здійснюватись транскордонне співробітництво в межах повноважень суб'єктів транскордонного співробітництва України:

а) економічний та соціальний;

б) науково-технічний та культурно-освітній;

в) екологічний та в питаннях надання взаємної допомоги у надзвичайних ситуаціях;

г) в усіх перелічених вище сферах.

10. Органи транскордонного співробітництва визначаються:

а) Європейською рамковою конвенцією про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владними інституціями;

б) Законом України «Про транскордонне співробітництво»;

в) угодами про транскордонне співробітництво;

г) державою в односторонньому порядку.

ТЕМА 9. УКРАЇНА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА СИСТЕМА РЕГІОНАЛЬНОЇ І МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ.

Ознайомлення з джерелом: *Александров О. С. Україна – НАТО: нові умови та реалії співробітництва: аналіт. доп.; упорядн. В. М. Бегма, Н. Г. Діденко, О. О. Резнікова; за заг. ред. О. В. Литвиненка. К. : НІСД, 2011. 56 с. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Ukraine_NATO-09864.pdf.*

Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. В якому нормативно-правовому акті у 2019 р. було закріплено скасування позаблокового статусу України:

а) Конституція України;

б) Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»;

в) Закон України «Про основи національної безпеки»;

г) Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України».

2. В якому році було започатковано програму Трастового фонду НАТО/ПЗМ з утилізації надлишкових запасів боєприпасів:

а) 2004 р.;

б) 2006 р.;

в) 2008 р.;

г) 2010 р.

3. В якому році розпочалася підготовка до другого етапу проекту програми Трастового фонду НАТО/ПЗМ з метою виключення розриву в часі між першим і другим етапами проекту й уникнення втрат кваліфікованого персоналу в Україні та довіри вкладників Трастового фонду:

- а) 2006 р.;
- б) 2008 р.;
- в) 2010 р.;
- г) 2012 р.

4. Які фактори дозволяють проводити широкомасштабні багатонаціональні військові навчання, а також інші заходи з підготовки військ (сил) фахової спрямованості:

- а) розвиток військової інфраструктури Міжнародного центру миротворчості та безпеки Збройних сил України;
- б) впровадження програми Трастового фонду НАТО/ПЗМ;
- в) зміцнення Збройних сил України;
- г) входження України до НАТО.

5. На основі якого документа Україна розбудовує відносини з НАТО:

- а) Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО 1997 року;
- б) Плану дій Україна-НАТО 2002 року;
- в) Україна-НАТО 2005 року «Поглиблення співпраці Україна-НАТО: короткотермінові заходи»
- г) Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» 2010 р.

6. Яким документом започатковано Інтенсифікований діалог щодо прагнень України до набуття членства в НАТО та відповідних реформ:

- а) План дій Україна-НАТО 2002 року;
- б) Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО 1997 року;
- в) Україна-НАТО 2005 року «Поглиблення співпраці Україна-НАТО: короткотермінові заходи»
- г) Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» 2010 р.

7. З якою періодичністю відбуваються зустрічі Північноатлантичної Ради з Україною у форматі Комісії Україна-НАТО (КУН):

- а) не рідше одного разу в два роки;
- б) не рідше одного разу на рік;

- в) не рідше двох разів на рік;
- г) щомісяця.

8. Яка програма є інструментом взаємодії НАТО з країнами-партнерами, що базується на практичному співробітництві та відданості демократичним принципам, метою якої проголошено сприяння реформам, підвищення стабільності, зменшення світових загроз безпеці, створення міцних відносин у сфері безпеки між країнами-партнерами та НАТО, а також між самими партнерами:

- а) «Партнерство заради миру»;
- б) «Наука заради миру та безпеки»;
- в) «Удосконалення військової освіти»;
- г) Програма НАТО з обміну даними про повітряну ситуацію.

9. До якої ініціативи НАТО приєднались Збройні Сили України у 2012 році, метою якої є покращення взаємосумісності та підвищення спроможності збройних сил Альянсу і партнерів діяти разом при виконанні завдань в багатонаціональних операціях:

- а) Ініціатива об'єднаних сил (Connected Forces Initiative)
- б) Ініціатива взаємосумісності партнерів (Partnership Interoperability Initiative)
- в) Програма НАТО з обміну даними про повітряну ситуацію (Air Situation Data Exchange Program)
- г) Концепція оперативних можливостей (Operational Capability Concept)

10. До якої ініціативи НАТО приєднались Збройні Сили України у 2014 році, метою якої є збереження та подальший розвиток операційної взаємосумісності держав-членів та партнерів НАТО після завершення операції Альянсу в Афганістані:

- а) Ініціативи об'єднаних сил (Connected Forces Initiative)
- б) Ініціатива взаємосумісності партнерів (Partnership Interoperability Initiative)
- в) Програма НАТО з обміну даними про повітряну ситуацію (Air Situation Data Exchange Program)
- г) Концепція оперативних можливостей (Operational Capability Concept)

ТЕМА 10. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ЯК ЧАСТИНА НАЦІОНАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДЕРЖАВИ. МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ознайомлення з джерелом: *Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. Офіційний сайт Верховної Ради*

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355>.

**Тестові завдання для поточного контролю знань і вмінь
здобувачів вищої освіти**

1. Що з перерахованого нижче не відноситься до об'єктів національної безпеки:

- а) людина і громадянин;
- б) суспільство;
- в) державна влада;
- г) держава.

2. Життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян – це:

- а) національні цінності;
- б) національні інтереси;
- в) національна безпека;
- г) загрози національній безпеці.

3. Правову основу національної безпеки складає:

- а) Стратегія національної безпеки України;
- б) Конституція України;
- в) Закон України «Про національну безпеку»;
- г) всі відповіді вірні.

4. До суб'єктів забезпечення національної безпеки відносяться:

- а) Рада національної безпеки і оборони України;
- б) Служба безпеки України;
- в) Верховна Рада України;
- г) Президент України;
- д) всі відповіді вірні.

5. До основних принципів, що визначають порядок формування державної політики у сферах національної безпеки і оборони, не належить:

- а) верховенство права, підзвітність, законність, прозорість;
- б) пріоритет цивільного контролю за функціонуванням сектору безпеки і оборони;
- в) дотримання норм міжнародного права;
- г) розвиток сектору безпеки і оборони як основного інструменту реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони.

6. У Законі України «Про національну безпеку України» зазначено, що громадяни України беруть участь у здійсненні контролю у сфері безпеки через громадські об'єднання, через депутатів місцевих

рад, особисто шляхом звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або до державних органів. Яку назву носить такий вид контролю?

- а) цивільний контроль;
- б) судовий контроль;
- в) громадський нагляд;
- г) інституційний контроль.

7. Який з названих елементів не входить до сектору безпеки і оборони України:

- а) сили безпеки;
- б) сили захисту;
- в) оборонно-промисловий комплекс;
- г) громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть

участь у забезпеченні національної безпеки.

8. Визначить зайве: стратегія національної безпеки України визначає:

- а) пріоритети національних інтересів України;
- б) поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України;
- в) основні напрями внутрішньополітичної діяльності держави;
- г) ресурси, необхідні для реалізації стратегії.

9. Визначить зайве: стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України визначає:

- а) готовність сил та засобів виконувати завдання за призначенням, інфраструктуру, напрями розвитку, інші показники;
- б) потреби бюджетного фінансування, достатні для досягнення визначених цілей;
- в) ресурсне забезпечення потреб оборони;
- г) державні програми, галузеві стратегії та програми, які мають бути спрямовані на реалізацію Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України.

10. Визначте зайве: стратегія воєнної безпеки України визначає:

- а) безпекове середовище (глобальні, регіональні та національні аспекти) у контексті воєнної безпеки;
- б) життєво важливі інтереси людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі;
- в) ресурсне забезпечення потреб оборони;
- г) перспективну модель організації оборони, Збройних Сил України та інших складових сил оборони.

VII. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ І ДОПОВІДЕЙ

- 1) Багатопартійна система сучасної України та перспективи її розвитку.
- 2) Європейські системи державного управління як приклад для України.
- 3) Політичні портрети українських Президентів доби незалежності.
- 4) Концепція сталого розвитку та особливості її реалізації в умовах України.
- 5) Основні напрямки реформування галузі охорони здоров'я в Україні та уроки впровадження.
- 6) Пенсійна реформа: зарубіжний досвід та українська модель.
- 7) Роль структур громадянського суспільства у гуманізації соціальної політики держави.
- 8) Тіньова економіка та її негативні впливи на суспільство в Україні.
- 9) Аграрна політика України на сучасному етапі розвитку: помилки та можливості.
- 10) Українські національні традиції та національна ментальність: специфіка прояву.
- 11) Особливості та суперечності національного відродження України на сучасному етапі.
- 12) Перспективи розвитку політичної науки в Україні.
- 13) Болонська система та її впровадження в Україні.
- 14) Процес гуманізації як основа реформування системи вищої освіти України.
- 15) Реформування української вищої школи в умовах інтеграції у європейський освітній простір: проблемні питання.
- 16) Релігія у політичному житті сучасної України: шляхи розв'язання конфліктів.
- 17) Механізми взаємодії церкви з інститутами державної влади в сучасній Україні.
- 18) Динаміка конфліктів в політичному процесі сучасної України.
- 19) Особливості вирішення політичних конфліктів в Україні.
- 20) Глобалізація: зміст та наслідки для України.
- 21) Загальнолюдський і національний інтерес у зовнішній політиці.
- 22) Гібридні війни у сучасних міжнародних відносинах: українські реалії.

23) Головні напрями створення ефективної системи міжнародної безпеки.

24) Пріоритетні методи зовнішньополітичної діяльності в сучасному світі.

25) Європейський Союз: надбання та проблеми.

26) Національна безпека України: проблеми і шляхи зміцнення.

27) Україна і НАТО: шляхи взаємодії.

28) Україна і СНД: проблеми співпраці.

29) Українська діаспора як фактор національного відродження.

30) Основні напрямки взаємовідносин країн Центрально-Східної Європи та України.

VIII. ПИТАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ З КУРСУ

1. Аграрна політика України: досвід країн ЦСЄ.
2. Адаптація економіки України до світового економічного середовища та членство в СОТ.
3. Безпековий аспект сучасної зовнішньої політики України в контексті євроінтеграції.
4. Болонський процес як засіб демократизації вищої освіти.
5. Ветори впровадження Стратегії реформування системи управління державними фінансами.
6. Взаємовідносини вітчизняного парламенту з іншими інститутами державного управління.
7. Взаємодія органів публічного управління та засобів масової комунікації як інструмент легітимації влади.
8. Визначення поняття міжнародної та регіональної стабільності.
9. Визначення та характеристика національної безпеки.
10. Відповідність принципів зовнішньої політики незалежної України європейським стандартам.
11. Вплив інституту президентства та процеси політичного транзиту в Україні.
12. Гібридна війна: поняття, форми та методи ведення.
13. Глобальні проблеми сучасності та Україна.
14. Громадянське суспільство та народовладдя в сучасній Україні
15. Громадянське суспільство: сутність та особливості формування в сучасній Україні.
16. Демократизація освітнього процесу в Україні.
17. Демократизація українського суспільства як складова процесу європейської інтеграції України.
18. Демократія участі в сучасній Україні.
19. Державна інформаційна політика сучасної України та її місце в реалізації стратегій розвитку.
20. Державна політика національної безпеки в контексті євроінтеграції України.
21. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні.
22. Електронна демократія і перспективи для України.
23. Електронне урядування та його значення для впровадження ефективного врядування.
24. Етапи розвитку демократії в сучасній Україні.

25. Етнополітика України в контексті посилення євроінтеграційних процесів.
26. Євроатлантична інтеграція України.
27. Євроінтеграція та зміна моделі бізнесу в Україні.
28. Євроінтеграція як провідна стратегія зовнішньої політики України.
29. Європейський досвід державно-управлінських реформ. Трансформація державної служби України.
30. Європейські моделі кадрової політики та їх значення для України.
31. Європейські соціальні стандарти: перспективи для України.
32. Європейські стандарти адміністративної етики в органах публічної влади.
33. Європейські стандарти належного адміністрування сформульовані в документі SIGMA «Принципи державного управління».
34. Забезпечення підзвітності органів державного управління.
35. Загрози та ризики розвитку демократії в перехідних суспільствах.
36. Зовнішня торгівля України та Європейського Союзу в контексті реалізації євроінтеграційного курсу.
37. Інноваційна політика України.
38. Інститути громадянського суспільства як учасники процесу вироблення публічної політики.
39. Інформаційна безпека та основні форми загроз для неї.
40. Легітимність політичної влади у сучасній Україні: проблеми забезпечення.
41. Механізм реалізації державної політики України у сфері європейської інтеграції.
42. Механізм соціального партнерства держави та інститутів громадянського суспільства як основа демократії
43. Механізми забезпечення гендерної рівності в системі державної служби України в світлі європейських стандартів.
44. Міжнародне культурне співробітництво України.
45. Міжнародне співробітництво України у сфері ядерної енергетики.
46. Місце та роль України в сучасному геополітичному просторі.
47. Місцеве самоврядування: європейський досвід розвитку та вітчизняна практика.

48. Моделі взаємодії держави та суспільства: зарубіжний досвід.
49. Моделі регіонального управління Європейського Союзу.
50. Модернізація державної служби та управління людськими ресурсами.
51. Молодіжне самоврядування в Україні та його роль в світлі євроінтеграції.
52. Мотивація персоналу як чинник підвищення ефективності публічного управління.
53. Напрями реформи державної кадрової політики в Україні з урахуванням досвіду ЄС.
54. Національні інтереси України у світлі євроінтеграції.
55. Оптимізація взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства
56. Освітні програми ЄС (Програма Темпус, Програма Жана Моне (Jean Monnet Programme), Програма Еразмус Мундус).
57. Основні напрямки реформ відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.
58. Основні вектори зовнішньої політики України.
59. Основні напрямки реалізації державної стратегії регіонального розвитку.
60. Основні ознаки «інформаційного тероризму». Сучасні тенденції кібертероризму.
61. Основні ознаки та фактори сучасної глобальної нестабільності.
62. Перспективи впровадження електронної політичної участі в Україні.
63. Перспективи розвитку публічного управління в Україні в контексті імплементації Угоди про асоціацію України і ЄС..
64. Політико-правове та організаційне забезпечення державної політики в культурній сфері.
65. Політико-правові основи реформування державного управління.
66. Політико-управлінські рішення: сутність та технології ухвалення.
67. Політична система сучасної України. Значення євроінтеграції для сталого суспільного розвитку.
68. Представницька влада в Україні як суб'єкт публічної політики.

69. Причини та наслідки набуття Україною без'ядерного статусу.
70. Пріоритети економічного розвитку України.
71. Пріоритетні напрямки протидії корупційним ризикам в сучасній Україні.
72. Проблема «якості демократії» в сучасних умовах: міжнародний досвід та українські реалії.
73. Проблеми збереження національної культурної спадщини.
74. Проблеми та перспективи реформування соціальної політики в Україні.
75. Проблеми української кінематографії та книговидання
76. Програми допомоги ЄС у сфері вищої освіти.
77. Регіональна система безпеки. Концепція спільної європейської безпеки.
78. Реформа управління державними фінансами.
79. Розвиток ринку праці України в контексті євроінтеграції.
80. Роль освіти в процесах євроінтеграції.
81. Світова системи безпеки» та основні моделі міжнародної безпеки
82. Світовий і вітчизняний досвід організації та функціонування муніципального управління.
83. Система міжнародної охорони культурних цінностей.
84. Система публічної служби як інструмент демократичних трансформацій в Україні.
85. Складності та можливості співпраці України з НАТО та перспективи членства.
86. Складові механізму формування державної євроінтеграційної політики України.
87. Співпраця України та ЄС в сфері науки.
88. Стандарти надання адміністративних послуг (стандарти надання та гарантії щодо адміністративних процедур.
89. Стратегічне планування державної політики.
90. Сучасна українська модель взаємодії інститутів держави та громадянського суспільства.
91. Територіальна організація публічної влади в Україні.
92. Технології підвищення рівня довіри до влади в сучасних умовах.
93. Угода про асоціацію між Україною та ЄС та її наслідки.
94. Україна – соціальна держава. Соціальна спрямованість внутрішньополітичного розвитку.

95. Управління людськими ресурсами в публічній службі в контексті модернізації публічної влади в Україні.

96. Участь України в світових та європейських безпекових структурах.

97. Шляхи вдосконалення механізмів державної євроінтеграційної політики України.

98. Шляхи реалізації стратегії регіонального розвитку.

99. Шляхи реформування системи забезпечення національної безпеки України.

100. Якість і ефективність управлінської діяльності: українські реалії і перспективи підвищення.

IX. ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Варіант 1.

1. Форма соціальної взаємодії різноманітних державних органів та інститутів громадянського суспільства, яка дозволяє їм вільно виражати свої інтереси і знаходити цивілізовані способи їх гармонізації та реалізації:

- а) взаємодія;
- б) партнерство;
- в) соціальне партнерство;
- г) соціальна взаємодія.

2. Який уряд є найбільш нестабільним:

- а) парламентської однопартійної меншості;
- б) парламентської коаліційної меншості;
- в) парламентської однопартійної більшості;
- г) парламентської коаліційної більшості.

3. Який орган може звільнити голову обласної держадміністрації:

- а) Президент за поданням уряду;
- б) уряд за поданням Президента;
- в) Верховна Рада кваліфікаційною більшістю голосів депутатів;
- г) прем'єр-міністр за поданням уряду.

4. Реалізація глобального інфраструктурного проекту «Україна – транзитна держава» є пріоритетом

- а) соціального розвитку;
- б) культурного розвитку;
- в) економічного розвитку;
- г) інвестиційного розвитку.

5. Освіта для сталого розвитку потребує мобілізації потенціалу:

- а) гуманітарних наук;
- б) екологічних знань;
- в) природничих наук;
- г) всіх вищеперелічених наук.

6. Етнічна концепція на відміну від територіальної надає перевагу:

- а) територіальному патріотизму;
- б) історичним традиціям;
- в) громадянству;
- г) відстоюванню прав національних меншин.

7. До пріоритетних заходів реформування зовнішньої політики України не належить:

- а) трансформація політики доходів;
 - б) реформа системи освіти;
 - в) політика, спрямована на збереження здоров'я нації;
 - г) євроінтеграція.
8. В якому році було створено Європейський Союз:
- а) 1951;
 - б) 1957;
 - в) 1992;
 - г) 2004.
9. Від вступу України в СОТ здебільшого виграють:
- а) працівники митної служби;
 - б) експортери, які користуються субсидіями;
 - в) аграрні державні монополії;
 - г) споживачі.

Варіант 2.

1. Управління як вид специфічної діяльності держави, що проявляється у функціонуванні її органів, які впливають на суспільні відносини з метою їх урегулювання відповідно до державних інтересів це:

- а) державна політика;
- б) державне управління;
- в) соціальне управління.

2. Яка категорія чиновників не входить у систему патронатної служби:

- а) радники прем'єр-міністра;
- б) помічники президента;
- в) держсекретарі;
- г) всі відповіді правильні.

3. Державне управління на рівні місцевого самоврядування забезпечує:

- а) судовий контроль;
- б) прокурорський нагляд;
- в) здійснення посадової субституції;
- г) конституційний контроль.

4. Комплекс соціально-економічних заходів держави, підприємств, організацій, місцевих органів влади, громадських інститутів, суспільних груп та окремих осіб (суб'єктів соціальної політики), спрямований на реалізацію природних прав людини і задоволення соціальних потреб, що забезпечують її життєдіяльність та розвиток як соціальної істоти при беззастережному дотриманні її

громадянських прав та свобод з метою забезпечення соціальної захищеності і соціальної справедливості в суспільстві це:

- а) економічна політика держави;
- б) соціальна політика держави;
- в) культурна політика держави;
- г) внутрішня політика держави.

5. До гуманістичної складової вищої освіти не можна віднести:

- а) підвищення доступності та якості освіти;
- б) розширення переліку спеціальностей освітньої програми підготовки бакалаврів та магістрів;
- в) вдосконалення правової бази освіти та наповнення її гуманістичним змістом;
- г) скорочення викладання соціальних та гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах.

6. Етнотериторіальна концепція па відміну від етнічної надає перевагу:

- а) громадянству;
- б) титульному етносу;
- в) органічному поєднанню цінностей титульного етносу з громадськими цінностями;
- г) всі відповіді правильні.

7. До основних векторів геостратегії України не належить:

- а) Євразійський;
- б) Євроатлантичний;
- в) Чорноморський;
- г) Ісламський.

8. В якому році було започатковано проект Європейського Союзу «Східне партнерство»:

- а) 1991;
- б) 2008;
- в) 2010;
- г) 2014.

9. Вступ України в СОТ забезпечить:

- а) посилення позицій олігархічного капіталу;
- б) послаблення позицій аграрного сектору виробництва;
- в) сприяння імпорту високих технологій;
- г) послаблення позицій банківського сектору.

Варіант 3.

1. До основних завдань Комісії зі сприяння розвитку громадянського суспільства не належить:

а) організація консультацій між об'єднаннями громадян і органами державної влади для досягнення консенсусу під час проведення політичної реформи;

б) сприяння формуванню інститутів громадянського суспільства на засадах політичної та ідеологічної багатоманітності;

в) залучення громадськості до формування фінансової та пенітенціарної політики;

г) сприяння становленню суспільного телерадіомовлення.

2. Яка із названих систем комплектації державної служби передбачає призначення чиновників на власний розсуд вищою посадовою особою:

а) кадрова;

б) наймана;

в) змішана;

г) патронатна.

3. Яке із названих повноважень не входить у компетенцію уряду:

а) контрасигнація актів глави держави;

б) прийняття декретів;

в) ратифікація міжнародних угод;

г) постановки питання головою уряду про довіру.

4. До основних довгострокових цілей, що формують стратегію розвитку української культури, не належить:

а) визнання центрального місця культури в загальнонаціональному розвитку та унікальності української національної ідентичності, на яку спирається українська культура;

б) забезпечення державної підтримки культурного розмаїття України: всі громадяни України, незалежно від майнового стану, походження, місця проживання, статі мають рівне право на формування власної культурної ідентичності та її вираження;

в) державна підтримка національного та зарубіжного культурного продукту;

г) забезпечення підтримки інновацій, нових знань, креативних індустрій, що відповідають викликам ХХІ століття.

5. Коли була підписана Велика хартія університетів:

а) 18 вересня 1990;

б) 18 вересня 1991;

в) 18 грудня 1991;

г) 18 вересня 1998.

6. Які ознаки не є типовими для етнічної концепції:

а) територіально-громадянський принцип формування нації;

- б) примордіалістичне розуміння генезису націй;
 - в) визнання офіційного статусу регіональних мов;
 - г) відстоювання децентралізації України?
7. Безпечний розвиток людства, людської цивілізації, екосистеми «людина–світ» – це:
- а) національна безпека
 - б) регіональна безпека
 - в) глобальна безпека
 - г) субрегіональна безпека.
8. В якому році було започатковано проект Європейського Союзу «Чорноморська синергія»:
- а) 2002;
 - б) 2008;
 - в) 2010;
 - г) 2014.
9. Яке із названих суджень найбільше відповідає євразійській геополітичній стратегії:
- а) вступ України в НАТО;
 - б) перехід ВНЗ на засади Болонського процесу;
 - в) вступ до СОТ;
 - г) обмеження імпорту та стимулювання експорту?

Варіант 4.

1. Реформа виборчої системи України не передбачає:
 - а) об'єднання виборчих законів у Кодекс виборчого права;
 - б) введення додаткових виборчих цензів;
 - в) корекцію електорального бар'єру;
 - г) впровадження відкритих партійних списків.
2. Голови державних адміністрацій, до проведення реформи органів регіонального та місцевого самоврядування, призначаються:
 - а) президентом;
 - б) прем'єр-міністром;
 - в) парламентом;
 - г) президентом за поданням Кабміну.
3. У пореформений період голова Антимонопольного комітету України призначається:
 - а) президентом за згодою парламенту;
 - б) прем'єр-міністром за згодою парламенту;
 - в) парламентом за поданням прем'єр-міністра;
 - г) всі відповіді правильні.
4. До стратегічних пріоритетів культурної політики України не

належить:

- а) модернізація системи фінансування та економічної підтримки культури;
- б) модернізація управління галуззю культури через децентралізацію та кадрову оптимізацію;
- в) розвиток культурного обміну та каналів промоції зарубіжної культури;
- г) сприяння створенню національного культурного продукту і формування цілісного інформаційно-культурного простору.

5. Коли була прийнята Болонська декларація:

- а) 19 червня 1989;
- б) 18 вересня 1991;
- в) 19 червня 1999;
- г) 18 травня 2005.

6. Які ознаки є типовими для територіальної концепції:

- а) визнання двох або більше державних мов;
- б) надання переваги праву «крові над правом землі»;
- в) визнання як пріоритетних етнокультурних цінностей

титульного етносу;

- г) підтримка політики єдиної помісної української церкви?

7. Безпечний вільний розвиток кожного складника системи «людина–світ», тобто кожної людини, країни, локальної цивілізації це:

- а) локальна безпека
- б) глобальна безпека
- в) регіональна безпека
- г) субрегіональна безпека.

8. В якому році було підписано договір про розвиток дружби та партнерства з США:

- а) 1991;
- б) 1994;
- в) 2010;
- г) 2014.

9. Яке із названих суджень найбільше відповідає стратегії багатовекторності в Україні:

- а) лібералізація зовнішньоекономічної діяльності;
- б) вступ до СОТ;
- в) вступ до ЄС і збереження принципу стратегічного партнерства із США та ЄС;
- г) поєднання членства в ЄС і асоційованого партнерства у ЄС.

Варіант 5.

1. Які з перелічених нижче заходів не спрямовані на стимулювання активізації громадської ініціативи.

- а) формування демократичної культури громадян;
- б) забезпечення пріоритетності держави над громадянським суспільством;
- в) створення мережі консультаційно-освітнянських центрів і громадських приймалень;
- г) налагодження партнерських відносин між органами державної влади та широкими верствами громадськості.

2. Яка основна мета політичної реформи:

- а) обмежити повноваження президента стосовно можливостей зміни курсу на євроінтеграцію;
- б) обмежити повноваження президента задля збереження позицій олігархічних груп у парламенті;
- в) збалансувати механізм стримувань і противаг між державними політичними інститутами;
- г) створити умови унеможливлення реставрації олігархічної моделі політичної системи.

3. Керівники центральних органів виконавчої влади України, які не входять до складу Кабміну, призначаються і звільняються:

- а) прем'єр-міністром;
- б) президентом;
- в) парламентом;
- г) урядом за поданням прем'єр-міністра.

4. Визначальним фактором національної ідеї є:

- а) релігія
- б) мова
- в) освіта
- г) наука

5. В якому році Україна приєдналась до Болонського процесу:

- а) 1999;
- б) 2005;
- в) 2010;
- г) 1991.

6. Згідно з етноцистською концепцією, основна боротьба ведеться між етнічними групами за:

- а) розподіл влади;
- б) збереження історичних традицій;
- в) розподіл фінансових потоків;
- г) соціальну справедливість.

7. До основних умов формування сучасних дієвих регіональних систем безпеки не можна віднести:

а) пристосування функцій існуючих структур безпеки до нових викликів та загроз ХХІ ст.;

б) чіткий розподіл функцій між існуючими структурами з урахуванням їх можливостей, набутого досвіду, специфіки діяльності та складу учасників (враховуючи досвід існування НАТО, ОБСЄ, ЗЄС як досвід певної «спеціалізації» їх діяльності);

в) відсутність визначення пріоритетів між структурними компонентами системи безпеки у вирішенні тих чи інших питань;

г) встановлення та постійний розвиток тісних взаємних зв'язків між структурними компонентами регіональної безпеки, що дозволяли б координувати їх діяльність або підключати до виконання того чи іншого завдання різні структурні компоненти безпеки.

8. В якому році було підписано Хартію про стратегічне партнерство між Україною та США:

а) 1991;

б) 1992;

в) 1997;

г) 2008.

9. Європейський Союз був утворений на підставі договору:

а) Римського;

б) Амстердамського;

в) Маастрихтського;

г) Афінського.

Варіант 6.

1. Які заходи не сприятимуть розвитку громадянського суспільства в Україні:

а) удосконалення процедур репрезентації інтересів громадян у публічній сфері,

б) розробка нормативно-правової бази регламентації діяльності громадських організацій та забезпечення їхнього представництва в ЗМІ;

в) розширення повноважень органів виконавчої влади;

г) становлення суспільного телерадіомовлення.

2. Для соціалістичної моделі державного управління характерні такі ознаки:

а) зрощення політики і бізнесу;

б) обмеження втручання держави в економіку;

в) директивне планування і централізоване постачання;

- г) багатопартійне керівництво державою та суспільством.
- 3. Політичне управління ЗСУ здійснює:
 - а) Генеральний штаб;
 - б) командування окремими видами ЗСУ;
 - в) міністр оборони;
 - г) всі відповіді правильні.
- 4. Питання самоідентифікації українців є однією зі складових такої стадії демократичних перетворень, як:
 - а) лібералізація;
 - б) демократизація;
 - в) консолідація демократії;
 - г) початкова стадія.
- 5. З якою періодичністю скликають Раду міністрів щодо Болонського процесу:
 - а) щороку;
 - б) двічі на рік;
 - в) кожні два роки;
 - г) щомісяця.
- 6. Яка з наведених ідеологій не є різновидом націоналізму:
 - а) лібералізм;
 - б) нацизм;
 - в) шовінізм;
 - г) фашизм.
- 7. Які шляхи забезпечення сприятливих зовнішніх умов для розвитку та безпеки держави передбачає стратегія національної безпеки України:
 - а) приєднання України до європейської та євроатлантичної систем безпеки;
 - б) підтримка міжнародного миру та безпеки шляхом подальшої участі в міжнародній миротворчій діяльності;
 - в) активізація взаємодії з європейськими регіональними організаціями та участі в реалізації багатосторонніх проєктів;
 - г) всі вище перелічені заходи.
- 8. В якому році Україна отримала гарантії ядерної безпеки:
 - а) 1991;
 - б) 2008;
 - в) 2010;
 - г) 1994.
- 9. Євроінтеграція на відміну від євразійської інтеграції передбачає:
 - а) запровадження Болонського процесу;

- б) вступ в СОТ;
- в) виконання Плану дій в рамках набуття асоційованого партнерства;
- г) реформування політичних інститутів.

Варіант 7.

1. До заходів, які можуть забезпечити налагодження партнерських взаємин між органами державної влади та громадянським суспільством не належать:

- а) законодавче врегулювання механізмів взаємодії державних інститутів з громадськими організаціями;
- б) державна підтримка та пряме фінансування «слухняних» громадських організацій;
- в) чітка формалізація і дієвість процедури впливу громадян на обраних ними депутатів усіх рівнів;
- г) реальне забезпечення пріоритетності для держави, її органів та посадових осіб усіх рангів прав і свобод громадян.

2. Найбільш ліберальною вважається модель державного управління;

- а) японська;
- б) перехідна;
- в) європейська;
- г) американська.

3. Структура державного адміністративного управління включає:

- а) заступників голови ДПА;
- б) районні й обласні держадміністрації;
- в) судову державну адміністрацію;
- г) всі відповіді правильні.

4. До основних проблем освіти в Україні не належить:

- а) істотне падіння рівня професійної освіти, пов'язане зі зниженням престижу навчання;
- б) розширення мережі вищих та середньо-спеціальних навчальних закладів;

- в) погіршення умов навчально-виховного процесу;
- г) зниження соціального статусу вчителя, викладача.

5. Скільки кредитів має містити 1 навчальний рік:

- а) 10;
- б) 30;
- в) 60;
- г) 90.

6. Прогресивним чинником консолідації української нації може стати:

- а) мова;
- б) помісна українська церква;
- в) ліберальна економіка;
- г) культурні цінності титульного етносу.

7. Які завдання постають перед Україною для досягнення стратегічної мети України у питаннях євроінтеграції та глобалізації:

а) підтримка взаємовигідних зв'язків із сусідніми країнами, країнами-кандидатами та державами ЄС; здійснення адміністративних та правових заходів для поступового усунення перешкод, що стримують розвиток транскордонної взаємодії;

б) підтримка взаємовигідних зв'язків із сусідніми країнами, адміністративна реформа з метою централізації влади;

в) націоналізація підприємств; економічне зростання;

г) здійснення заходів для усунення перешкод, що стримують розвиток транскордонної взаємодії.

8. Міжнародний правовий порядок забезпечується:

- а) міжнародними правовими нормами;
- б) військовою силою США і НАТО;
- в) балансом сил основних геополітичних гравців;
- г) усі відповіді правильні.

9. Статус України як нейтральної держави був закріплений у:

- а) Конституції України;
- б) указі Президента;
- в) законі про національну безпеку;
- г) немає правильної відповіді.

Варіант 8.

1. Який зі способів формування уряду є основним для європейських країн:

- а) глава держави формує уряд;
- б) уряд формує парламент;
- в) уряд формує парламентська більшість;
- г) уряд де-юре формує глава держави і парламент, а де-факто — партія, яка перемогла на виборах, або партійна коаліція.

2. Державне політичне управління включає:

- а) офіс (адміністрацію) президента;
- б) міністерства;
- в) уряд;
- г) голів місцевого самоврядування.

3. Згідно з конституційним законом 4180 (2222), Президент України може розпустити парламент, коли він:

- а) не затвердить бюджет;
- б) не сформує коаліцію парламентських фракцій;
- в) не обере голову Верховної Ради;
- г) всі відповіді правильні.

4. Які заходи з перелічених нижче не належать до заходів, що були прийняті Україною на сучасному етапі її розвитку для реформування системи освіти:

а) вдосконалення законодавчої та нормативної бази (нова редакція Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», спеціальні Укази Президента України, рішення Кабінету Міністрів України);

б) скорочення будівництва навчальних закладів, руйнування їх матеріально-технічної бази;

в) розробка і прийняття нормативних документів, що регламентують діяльність вищих навчальних закладів, прийом на роботу та звільнення викладачів, керівників навчальних закладів тощо;

г) визначення принципів підходів до розробки регіональних програм розвитку освіти в Україні, вдосконалення структури підготовки фахівців.

5. До національних меншини відносять:

- а) етнічні групи, які мають нелегальний статус;
- б) етнічні групи, які не є частинами нації;
- в) етнічні групи у структурі нації, які мають право на вираження етнокультурних потреб;

г) всі відповіді правильні.

6. Основною перешкодою на шляху консолідації української нації є:

- а) релігійні відмінності;
- б) мова;
- в) релігійні суперечності;
- г) низький цивілізаційний рівень політичних еліт.

7. Визначення національних інтересів України й активізація її зовнішньополітичних зусиль відбувається на таких рівнях:

- а) локальному та регіональному;
- б) глобальному та субрегіональному;
- в) національному та міжнародному;
- г) національному і локальному.

8. Рішення Ради Безпеки ООН про використання військових сил не буде прийнято в разі:

- а) незгоди більшості членів Ради Безпеки;
- б) незгоди більшості постійних членів Ради Безпеки;
- в) застосування вето будь-яким постійним членом Ради Безпеки;
- г) всі відповіді правильні.

9. Яка геополітична стратегія передбачає заборону на розміщення іноземних військових баз:

- а) євроатлантична;
- б) євразійська;
- в) нейтрального статусу;
- г) всі відповіді правильні.

Варіант 9.

1. Які уряди вважаються найбільш стабільними:

- а) однопартійні;
- б) коаліційної більшості;
- в) коаліційної меншості;
- г) всі відповіді правильні.

2. Державне управління па відміну від державної влади характеризується:

- а) обсягом повноважень;
- б) способом реалізації владних повноважень;
- в) прагненням до концентрації владних повноважень, а не до оптимізації технологічних засобів;
- г) всі відповіді правильні.

3. Згідно з конституційним законом 4180 (2222), Прем'єр-міністр України:

- а) призначається президентом за згодою парламенту;
- б) призначається парламентом за поданням президента;
- в) призначається парламентською більшістю;
- г) всі відповіді правильні.

4. Для вирішення актуальних завдань розвитку науково-дослідної та конструкторсько-технологічної діяльності в Україні було створено:

- а) Міністерство культури України;
- б) Національна академія наук;
- в) Державна комісія з питань реорганізації в галузі науки;
- г) Міністерство соціальної політики.

5. Скільки циклів навчання передбачає Болонський процес:

- а) один;
- б) два;
- в) три;

- г) чотири.
6. Націоналізм має прогресивне значення в умовах:
- а) боротьби за національний суверенітет;
 - б) демократизації політичних інститутів;
 - в) становлення вільного ринку;
 - г) консолідації нації.
7. В якому році Україна стала членом Ради Європи:
- а) 1991;
 - б) 1995;
 - в) 1999;
 - г) 2004.
8. Проблеми глобальної фінансової стабілізації є предметом компетенції:
- а) Світового банку;
 - б) Європейського банку реконструкції і розвитку;
 - в) МВФ;
 - г) ОБСЄ.
9. Диверсифікації енергетичного ринку України найбільше сприяє:
- а) співпраця з країнами ЄС;
 - б) різке підвищення цін на газ;
 - в) геополітичний статус України;
 - г) збереження державної власності на газотрубинний транспорт.

Варіант 10.

1. У президентській республіці державне управління очолює:
- а) прем'єр-міністр;
 - б) спікер парламенту;
 - в) глава держави;
 - г) всі відповіді правильні.
2. Державне управління на відміну від державної влади має такі ознаки:
- а) поширюється тільки на законодавчу владу;
 - б) поширюється на законодавчу, виконавчу і судову владу;
 - в) поширюється тільки на виконавчу владу;
 - г) поширюється тільки на державну службу.
3. Який із названих об'єктів не входить у компетенцію Президента України:
- а) оборона;
 - б) національна безпека;
 - в) міжнародна політика;

г) державні фінанси.

4. До основних напрямів розвитку гуманітарної освіти не можна віднести:

а) формування гуманітарного мислення, опанування рідною, державною та іноземними мовами;

б) розвиток та посилення впливу природничо-математичної складової освіти;

в) формування світоглядної, правової, моральної, політичної, художньо-естетичної, економічної, екологічної культури;

г) утвердження пріоритетів здорового способу життя людини.

5. За ідеологічним критерієм ідентичність українського суспільства формується як:

а) плюралістична;

б) націоналістична;

в) слабо виражена;

г) неплюралістична.

6. Націоналізм у країнах ЄС відповідає ідеології:

а) соціал-демократичній;

б) націонал-демократичній;

в) неоконсервативній;

г) праворадикальній.

7. В якому році Україна стала членом СОТ:

а) 1991;

б) 2004;

в) 2008;

г) 2010.

8. Україна набула статусу країни з ринковою економікою в період прем'єрства:

а) В. Януковича;

б) Ю. Тимошенко;

в) В. Єханурова;

г) В. Ющенка.

9. Який із факторів найбільше забезпечує успіх України на шляху євроінтеграції:

а) підтримка США;

б) підтримка країн-членів ЄС;

в) економічне зростання;

г) проведення реформ відповідно до Копенгагенських критеріїв.

Х. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА:

- 1) Афонін Е., Мартинов А. Українське диво: від депресії до соціального оптимізму. КИЇВ: Києво-Могилянська академія, 2019. 296 с.
- 2) Баштанник В. Концептуалізація механізмів трансформації наддержавних інтеграційних процесів. *Науковий вісник*. 2012. Вип. 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2012_10_13.
- 3) Василенко С. Д. Геополітика України: монографія. Одеса: Друк, 2007. 358 с.
- 4) Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія : навчальний посібник. Львів: Світ, 2011. 384 с.
- 5) Європейська інтеграція України: Політико-правові проблеми: Монографія. Київ: Юрид.думка, 2005. 332 с.
- 6) Європейські традиції міського самоврядування в Україні. Чернігів: Вид. В. М. Лозовий, 2011. 85 с.
- 7) Золотар О.О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика: монографія. Київ: ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. 446 с. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/informaciyna_bezpeka_lyudini_print.pdf
- 8) Камінська Н. В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна: монографія. Київ: КНТ, 2014. 414 с.
- 9) Копійка В.В. Розширення Європейського Союзу та Україна: монографія. КИЇВ: Логос, 2008. 352 с.
- 10) Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: навч. посібник. Київ: Центр учбов. л-ри, 2010. 172 с.
- 11) Кормич Л. І. Демократизація – базовий компонент трансформаційних процесів в сучасній Україні. *European Political and Law Discourse*. 2016. V.3. Is. 2. P. 185–189.
- 12) Кормич Л. І. Євроінтеграційна стратегія сучасної України: фактори впливу та проблеми реалізації. *Актуальні проблеми політики. Зб. наук. праць*. Одеса: Фенікс, 2018. Вип. 61. С. 95–106.
- 13) Кормич Л. І., Польовий М. А. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. «Політологія», «Міжнародне право», «Міжнародні відносини», «Соціологія». НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс, 2017. 240 с.
- 14) Лелеченко А. П., Васильєва О. І. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. Київ, 2017. 110 с.

URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/202/Місцеве-самоврядування-в-умовах-децентралізації.pdf>.

15) Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія. Київ: НІСД, 2007. 396 с.

16) Публічна політика та суспільні зміни в Україні в контексті євроінтеграції: монографія; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ: НАДУ, 2017. 248 с.

17) Світова гібридна війна: український фронт: монографія. НІСД / за заг. ред. В.П. Горбуліна. Харків: Фоліо, 2017. 496 с.

18) Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 556 с.

19) Становлення і розвиток системи стратегічних комунікацій сектору безпеки і оборони України; за заг. ред. В. Г. Пилипчука: монографія. Київ: ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. 272 с.

20) Стратегія та засоби конвергенції системи соціальної безпеки України та ЄС у процесі євроінтеграції: монографія/ ред.: Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак. Львів: АТБ, 2018. 303 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180802.pdf>.

21) Ткачук Т. Ю. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах євроінтеграції України: правовий вимір: моногр. Київ: ВД «АртЕк», 2018. 422 с.

22) Чекаленко Л. Ядерні гарантії Україні: лише на папері. *Віче*. 2014. № 7. С. 28–29.

23) Яцько А. Ю. Національна безпека у контексті сучасних геополітичних імперативів. URL: http://www.niurr.gov.ua/ukr/publishing/panorama1~2_2000/21_nb.htm.

24) Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць. Одеса: Фенікс, 2010–2020. Вип. 37–66.

ДОПОМІЖНА:

25) Бабкіна О. Демократичні детермінанти трансформації українського суспільства. *Віче*. 2007. № 13. С. 25–29.

26) Базилевич В. Теорія трансформаційних перетворень. *Економіка України*. 2002. № 6. С. 93–98.

27) Балан Я. Вічний фонд для української діаспори. *Політика і час*. 2006. № 12. С. 40–41.

28) Бебик В. Глобальна українська ідея (історична розвідка). *Політика і час*. 2007. № 6. С. 41–44.

29) Бебик В., Самойленко О. Політико-дипломатична діяльність

В'ячеслава Липинського: уроки для сьогодення. *Політика і час*. 2007. № 4. С. 32–35.

30)Белінська Я. Формування пріоритетів економічного розвитку України. *Актуальні проблеми економіки*. 2003. № 2. С. 25–27.

31)Білоус О. Г. Глобалізація і національна стратегія. Київ: ВО «Батьківщина», 2001. 300 с.

32)Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна. Київ: АМУПП, 2000. 200 с.

33)Біляцький С., Добровольська А., Хахлюк А. Для України необхідна зміна економічної парадигми. *Політика і час*. 2006. № 3. С. 72–79.

34)Брежнєва Т. Консультативний... але не обов'язковий. Юридичні та правові аспекти визначення зовнішньополітичного курсу України через референдум. *Політика і час*. 2006. № 4. С. 9–16.

35)Варгатюк С. Чорний кіт у темній кімнаті. Пошуки виходу зі складного міжнародного становища України останньої доби визвольних змагань. *Політика і час*. 2005. № 7. С. 86–93.

36)Весела Н. 2010 : євроінтеграційний поступ України. *Зовнішні справи*. 2010. № 11-12. С. 12–14.

37)Взаємодія органів державної влади з громадськістю: теорія та практика державного управління: монографія; ред. А.О. Дегтяр, А.В. Халецький, С.В. Белай. Донецьк: Видавництво «Донбас», ООО «РА Ваш імідж», 2012. 415 с.

38)Вільський А. Куди схиляються шальки терезів? Читаючи Г. Кіссінджера через 10 років, або Недоладний світовий лад. *Політика і час*. 2004. № 3. С. 55–69.

39)Войтович Р. Глобалізаційні виклики національної безпеки: геополітичний аспект. *Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї*. 2010. Вип. 19. С. 285–297.

40)Гальчинський А. Глобальні трансформації: уроки для України. *Політика і час*. 2005. № 8. С. 18–29.

41)Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія : навчальний посібник. Львів: Світ, 2011. 384 с.

42)Головченко В. В обороні української справи. Володимир Винниченко і новітня українська дипломатія. *Політика і час*. 2005. № 6. С. 50–63.

43)Головченко В. Проблема формування міжнародного іміджу України на початку XX століття: маловідомі сторінки історії. *Нова політика*. 2001. № 5. С. 28–32.

44)Головченко В. «Золотий вік української радянської дипломатії» : міф і реалії. *Зовнішні справи*. 2011. № 4. С. 46–51.

- 45)Горбатенко І. А. Політологія як основа демократизації і соціокультурного розвитку українського суспільства. *Віче*. 2007. № 16. С. 4–6.
- 46)Горинь М. Світ української діаспори. *Політика і час*. 2006. № 9. С. 56–58.
- 47)Губський Б. В. Євроатлантична інтеграція України. Київ: Логос, 2003. 328 с.
- 48)Державна політика: Аналіз та механізм її впровадження в Україні / за ред. В. А. Ребкала, В. В. Тертички. Київ: вид-во УАДУ, 2000. 232 с.
- 49)Дроздов С. Український пасьянс. Журналістська оцінка міжнародних здобутків України. *Політика і час*. 2006. № 9. С. 49–52.
- 50)Ковальова О.О. Стратегії євроінтеграції : як реалізувати європейський вибор України. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2003. 340 с.
- 51)Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права людини і громадянина в Україні : Навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 332 с.
- 52)Котигоренко В. О. Етнічні протиріччя в сучасній Україні. Київ: Світогляд, 2004. 711 с.
- 53)Левенець А. Ю. Сучасна українська політика. Аналітичні доповіді Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса ПАН України. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса ПАН України, 2009. 448 с.
- 54)Михальченко М. Україна як нова історична реальність : запасний гравець Європи. Київ: Відродження, 2004. 487 с.
- 55)Мочерний С. В. Політична економія : Навчальний посібник. Київ: «Знання-Прес», 2002. 687 с.
- 56)Нагорна Л. П. Соціокультурна ідентичність : пастки ціннісних розмежувань. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса ПАН України, 2011. 272 с.
- 57)Основи демократії / за заг. ред. А. Колодія. Київ: «Ай Бі», 2002. 684 с.
- 58)Парашевін М. Релігія та релігійність в Україні; за ред. С. Макеєва. Київ: Інститут політики. Інститут соціології НАН України, 2009. 68 с.
- 59)Політика, право і влада в контексті трансформаційних процесів в Україні; І. О. Кресіна, А. С. Матвієнко, Н. М. Оніщенко та ін. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. 303 с.

60) Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні: Аналітичний звіт; С. Г. Рябов, С. О. Кисельов та ін. Київ: Тандем, 2004. 79 с.

61) Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку. Київ: Парламентське видавництво, 2002. 327 с.

62) Польовий М. А. Політичні процеси : теорія та практика моделювання. Одеса: Фенікс, 2011. 288 с.

63) Скрипнюк О. В. Соціальна, правова держава в Україні : проблеми теорії і практики. До 10-річчя незалежності України. Київ: ІДП НАН України, 2000. 600 с.

64) Скрипнюк О. Демократія : Україна і світовий вимір. Київ, 2006. 367 с.

65) Україна в сучасному геополітичному просторі : теоретичний і прикладний аспекти; за ред. Ф. М. Рудича. Київ: МАУП, 2002. 487 с.

66) Україна на зламі тисячоліть: історичний екскурс, проблеми, тенденції та перспективи; Г. В. Щокін, М. В. Попович, М. С. Кармазіна, Н. Л. Коломінський. Київ: МАУП, 2000. 384 с.

67) Українське суспільство. Двадцять років незалежності. Соціологічний моніторинг: У 2 томах. Том 1. Аналітичні матеріали / за ред. В. Ворони, М. Шульги. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2011. 576 с.

68) Філіпенко А. С. Цивілізаційні виміри економічного розвитку. 2-ге вид. Київ: Знання України, 2002. 190 с.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ:

<http://www.president.gov.ua> – Офіційне представництво Президента України.

<http://www.rada.gov.ua/> – Офіційний портал Верховної Ради України.

<http://www.kmu.gov.ua/> – Офіційний портал органів виконавчої влади України.

<http://www.mfa.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України.

<http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/> – «Україна-Європейський Союз» – офіційний сайт представництва України при Європейському Союзі.

<http://www.coe.int/uk/web/kyiv> – Сайт Офісу Ради Європи в Києві.

<https://nes2030.org.ua> – Національна економічна стратегія 2030.

<http://www.niss.gov.ua/> – Національний інститут стратегічних досліджень.

ЗМІСТ:

I. Вступ	3
II. Загальні методичні рекомендації щодо вивчення курсу	5
III. Тематичний план навчальної дисципліни	9
IV. Програма навчального курсу	11
V. Плани практичних занять	43
VI. Завдання для самостійної роботи	47
VII. Тематика рефератів і доповідей	70
VIII. Питання для перевірки знань з курсу	72
IX. Зразки тестових завдань	77
X. Список рекомендованої літератури	92

Навчальне видання

Кормич Людмила Іванівна

Краснопольська Тетяна Миколаївна

**СПЕЦИФІКА ПОЛІТИЧНОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В СВІТЛІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ**

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку 18.01.2021

Формат 60X84/16

Ум. – друк, арк.. 2,0

Зам. № 1512-21

Наклад 50 примірників

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»

м. Одеса 65009, вул. Зоопаркова, 25

e-mail: maritimebooks@yandex.ru

www: law-books.od.ua